Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабрин 21-һээ гарана | № 193 (15816) | 1981 оной августын 22, суббото | Сэн 2 мүнгэн.

ҮБҺЭ, ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЭ УЛАМ ХУРДАДХАЯ!

ЗОРИЛГОЁО ЗААБОЛ БЭЕЛҮҮЛХЭБДИ

Шэнэ-Мөөрөөшын отделениин хүдэлмэришэд тэжээл бэлэдхэлгэдэ „бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэ уряатайгаар Партиин обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй, Министрнүүдэй Советэй хандалга-бэшэгтэй танилсажа, энэ харюусалгатай хүдэлмэридэ хамсыгаа шаман оробо.

Энэ жэлдэ манай отделени …000 центнер үбһэ бэлэдхэхэ түсэбтэй юм. Энэнь нёдондонойхидо орхолоо һураггүй ехэ болоно. Үнгэрэгшэ үбэлжэлгын дүнгүүдһээ һургаал абамаар. Тиимэһээ нютагтаа малай тэжээл ехээр үйлэдбэрилхэ талаар нилээд ехэ хүдэлмэри ябуулаабди. Бүһэеэ үбһэ тэжээл нөөсэлхэдэ оньһожоруулагдамал нэгэ звено, морин ба гар хажууршадай 2 звено, гараар сабшаха үсөөхэн хүнүүдһээ бүридэһэн (конторын хүдэлмэрилэгшэд, нютагай дунда һургуулиин багшанар, пенсионернүүд гэхэ мэтэшэлэн) бишыхан звенонууд байгуулагданхай. Тэдэнние совхозой мэргэжэлтэд, түрүүшүүл, коммунистнууд ударидана. Ниигэтэе ниитынгээ малда элбэг хүрэхэ тэжээл бэлэдхэхэ зорилго урдаа табинхайбди.

Гурбан неделиин саада тээ бригада болон звенонуудай бүхы сабшахаяа нуга сабшалан дээрэ гараа һэн. Тэдэнэр түрүүшын үдэрһөө эхилээд, ажалайнгаа эршэ шангадхан хүдэлжэ байнхай. Манай отделениин үбһэ абадаг гол сабшаламнай Мөөрөөшын голой наада хажуудань юм. Мүнөө эндэ бүхы үбһэшэдэй звенонууд ажаллана.

Тэдээнһээ гадуур нютагаймнай организаци болон эмхи зургаануудай хүдэлмэришэд шадаха зэргээрээ хамһалсана. Элэ үдэрнүүдтэ бүхыдөө 90—100 хүн нуга сабшалан дээрэ гаража, үбһэ бэлэдхэлсэжэ байна.

Энэ жэлдэ сабшалангаймнай ургаса яһала һайн, ногоониинь үдхэншье, үндэршье юм. Ажаллаһан зон ехэл урматайгаар хүдэлнэ. Һүүлэй мэдээгээр, 3124 центнер һайн шанартай үбһэ һурилөөбди. Тэрэнэйнгээ 2000 центнерыень гараар сабшан бэлэдхээбди. Эндэ түрүүшүүлэй зэргэдэ морин ба гар хажууршалай звеное даагша, сомоной Советэй депутат пенсионер Гэдэн Сурунхоровна Рабданова гай даадаг коллектив Дусалан гэжэ газарта ехэл һайнаар хүдэлжэ байнхай. Тус звено бүхы дээрээ 900 центнер үбһэ сомохо һаа, 700 гаран центнер һурилөө. Звеное даагша тухай тогтон дурдая. Тэрэ гүрэнһөө хэды ехэ тэдхэмжэ абадагшье һаа, зөөрин хойноһоо, баяжахын түлөө хүдэлдэг бэшэ. харин хамтын хэрэгтэ хүсэ шадалаа, һанал эрмэлзэлээ, зүрхэ сэдьхэлээ хандуулан ажалладаг эхэнэр юм. Даалгагдаһан хэрэгээ шадамараар эмхидхэн хүтэлбэрилдэгынь онсолон тэмдэглэлтэй. Тэрэнэй даадаг коллективтэ 20 хүн хүдэлнэ.

Дайнай ба ажалай ветеран Бато-Очир Дашиевич Ванчиковай хүтэлбэрилдэг 7 пенсионерһээ бүридэһэн звено тэдэнээ илажа гараа. Энэ бишыхан коллективэй хэһэн, бүтээһэн ажалынь нилээд ехэ. Тэдэнэр 500 центнер үбһэ бэлэдхэжэ, үнгэрэгшэ арбан хоногой дүнгөөр нэгэдэхи һуури гараба. Түрүүшүүлдэ дамжуулгын улаан вымпел, эрье хонин, мүнгэн шан барюулагдаа.

Совхозоймнай залуу инженер Вячеслав Бабасанович Рабданов 4 жэлэй туршада комсомол-залуушуулай звеное ударидана. Тэрэнэй даадаг коллектив энэ звеноһоо тиимэшье холо гээгдээгүй. Тэдэнэр 430 центнер һайн шанартай үбһэ нөөсэлбэ. Ингэжэ манай отделениихид тэжээл бэлэдхэлгые эмхитэйгээр, һайн шанартайгаар үнгэргэхын хойноһоо оролдожо ябаһаниинь һайшаалтай. Хэды шэнээн тэжээл бэлэдхэһэнһээ ерэхэ жэлэй үбэлжэлгэ дулдыдаха ха юм. Тиимэһээ үбһэ хуряаха хүдэлмэриие онсо анхаралда абанхайбди.

Энэ харюусалгатай кампанида эртээнһээ бэлдээ һэмди. Оньһожоруулагдамал бригадые техническэ талаар хангалгые һайнаар эмхидхээбди. Тэжээл бэлэдхэлгэдэ хабаадаһан хүнүүдтэ ажалай ба амархашье эрхэ байдал, эдеэ хоолоор хангалгые һайнаар түхеэржэ, үндэр дүнгүүдые туйлахын түлөө эрхим шанартай үбһэ тэжээл ехээр бэлэдхэхэ хэрэгтэ социалис мүрысөө үргэнөөр ябуулнабди. Намаг налхитай, дошо болдогтой газарта үбһэ бэлэдхэдэг хүнүүдые урмашуулха хэмжээнүүд хараалагдаанхай.

Ингэжэ манай нютагай хүн зон, ехэ багагүй, үбгэн залуугүй энэ шухала хүдэлмэридэ олоороо хабаадана. Эдэнэй ябуулһан ажал хэрэгэй үрэ дүнгүүдһээ байгша оной мяха үйлэдбэрилгэ сэхэ дулдыдаха бшуу. Тиигээдшье элбэг тэжээл бэлдэһэнһээ мал ажалай ашаг шэмэнь, үүлтэрынь һайжарха, тоо толгойнь олошорхо зэргэтэй. Эндэһээ совхозой хүдэлмэришэн бүхэн малай тэжээл нөөсэлхэ хэрэгтэ өөһэдынгөө хубитануудые оруулна. Тиигэжэ шэнэ табан жэлдэ урдаа табигдаһан зорилгонуудаа гүйсэд бэелүүлжэ шадаха байнабди.

Г. ДАШИЕВ.
Хяагтын районой Мөөрөөшын совхозой нэгэдэхи отделениие эрхилэгшэ.

ХҮН БҮХЭН ХАБААДАНА

Манай сельскэ Советэй газар дээрэ ажалладаг, ажаһуудаг зон ниитын адууһа малда үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадажа байна. Үнгэрһэн жэлэйнгээ дүй дүршэлые хараада абажа, коллектив бүхэндэ, автомашинатай, мотоциклтай айлнуудта үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ даабари үгтөө һэн.

Һүүлэй мэдээгээр, эндэхи предприятинууд, эмхи зургаанууд, айлнууд 1158 центнер ногоон тэжээл суглуулаад, шэнээр эмхидхэгдэһэн «Ильинкинский» совхоздо тушаагаа. Түсэбтэ даабаряа үлүүлэн дүүргэһэн коллективүүдэй тоодо медицинскэ складай, теплицын комбинадай хүдэлмэрилэгшэд ороно. Жэшээнь, 5 хүнһөө бүридэдэг медскладай коллектив 15 центнер ногоо суглуулжа тушааһан байна. Тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэри үргэлжэлһөөр.

И. НАСНИКОВ,
Прибайкалиин районой Ильинкын сельсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

ЯАРАХА ХЭРЭГТЭЙ

Байгша ондо Захааминай районой ажахынууд ниитынгээ адууһа малда 32100 тонно үбһэ, 8200 тонно сенаж, 38600 тонно силос, …000 тонно набшаһата тэжээл, 11000 центнер ногоон витамин ехэтэй гурил бэлэдхэхэ гэһэн зорилго урдаа табинхай. Һүүлэй үедэ райондо ходо тооной хура бороотой байбашье һаань, олонхи совхозуудта тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэри муу шэлшэр ябажа байна. Дуратай ехэтэй хүдэлмэрилэгшэд нэгэ аргынь олоод лэ үбһэ сабшалга, сомолго, силос болон сенаж даралга нэгэдэ адляар ябуулна.

Тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэри илангаяа Хамниин, Хэрбойн, Дүтэлүүрэй, Санагын совхозуудта урагшатайгаар ябажа байна. Һүүлэй мэдээгээр, эдэ ажахынууд тус тустаа арба гаран мянган центнер үбһэтэй, хэдэн мянган тонно силостэй болонхой. Жэшээлхэдэ, Хамниин совхоздо 11 мянга гаран центнер үбһэн сомогдонхой, 2450 тонно силос дарагданхай. Дүтэлүүрэй совхоздо — 12 мянга шахуу центнер үбһэн бэлдэгдэнхэй, хурба мянганһаа дээшэ тонно силос дарагданхай.

—Сабшалангай ургаса нёндо жэлэйхидэ хүрэхөөр бэшэ. Хура бороо үдэр бүри тооной ороно. Тиигэбэшье түрүү звенонуудта үбһэ бэлэдхэлгын хүдэлмэри һайнаар ябажа байна. Бүхыдөө үбһэ бэлэдхэлгэ дээрэ 25 звено гэхэ гү, али 200 гаран хүн хүдэлнэ, 17 хүнһөө бүридэһэн тусхай звено силос дарана. Юрэдөө, үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ бага бэшэ үбһэ бэлэдхэхэ, силос дараха зорилго урдаа табяад, манай совхозойхид ажаллажа байна, — гэжэ Енгоргойн совхозой парткомой секретарь Р. Н. Очиров хөөрөө.

Үнэхөөрөөшье совхозой олонхи звенонууд үбһэ бэлэдхэхэ түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэжэ байнхай. Нэгэдэхи отделениин Ц. Б. Доржиевай, И. Б. Цыреновэй, В. Б. Доржиевай, хоёрдохи отделениин И. А. Лыгденовэй, Б. М. Гармаевай, гурбадахи отделениин Борис Жигжитовэй, И. Ц. Дашеевэй, Я. Ш. Балдановай звенонууд социалис мүрысөөндэ илажа ябана. Совхозой ахамад зоотехник Ч. Д. Цыденжаповай хүтэлбэрилгөөр силос болон сенаж даралга ажахыда муу бэшээр ябажа байна.

— Отделенидэмнай мүнөө 9 звено үбһэ бэлэдхэжэ байна. И. А. Лыгденовэй, Б. М. Гармаевай даадаг звенонууд гектар бүриһөө 13—15 центнер үбһэ абана. Олонхи гүүртэ, отарануудта үнгэрөөшэ үбэлжэлгэһөө үлэһэн үбһэн бии. Тиигэбэшье тэдэнэр нёдондонойхиһоо бага бэшэ тэжээл абахын түлөө оролдожо байна, —гэжэ хоёрдохи отделениие даагша Г. О. Батуев хэлэнэ.

Санагын совхозой хүдэлмэришэд жэл бүри ниитынгээ малда 60—70 мянган центнер бүдүүн тэжээл бэлэдхэдэг. Энэ жэлдэшье тэдэнэр 54772 центнер үбһэ, 9456 центнер зеленко бэлэдхэхэ, 1080 тонно сенаж, 3945 тонно силос дараха гэһэн зорилго урдаа табяад, оролдожо байна.

— Совхозой, мүн тосхоной ажал хэжэ шадаха хүн бүхэн тэжээл бэлэдхэлгэдэ гаранхай. Мүнөө 12 мянга гаран центнер үбһэ сомоод, хэдэн мянган центнер силос дараад байнабди. Тэжээл бэлэдхэлгэдэ тосхоноймнай ажалшад ехэ туһа хүргэнэ, — гэжэ совхозой парткомой секретарь В. Ф. Бандеев мэдүүлбэ.

Ниитын адууһа малда үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ хүн зониие эдэбхитэйгээр хабаадуулха талаар Яруунын районой арадай депутадуудай Эгэтын сомоной Советэй, Баргажанай районой арадай депутадуудай Һубын сельскэ Советэй, Хяагтын районой арадай депутадуудай Худэриин сомоной Советэй үүсхэлые халуунаар дэмжэһэн Санага тосхоной ажалшад тэжээл бэлэдхэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Сомоной Советэй гүйсэдком, худөөгэй библиотекэ, подстанци үбһэ бэлэдхэжэ байгаа звенонуудта 7 хүниие эльгээгээ. Санагын дунда һургуулиин багшанар, һурагшад багша В. С. Мархаевай хүтэлбэри доро тусхай звено байгуулаад, августын дүүрэтэр Номто, Дасанай һуури гэжэ газарта 1300 центнерһээ бага бэшэ үбһэ соможо, совхоздоо тушааха гэһэн уялга абаад, тэрэнээ хэрэг дээрэнь бэелүүлжэ байна. Тиихэдэ һургуулиин багшанар Б. Б. Бахутов, Р. Б. Унтанов хоёр Сарлан гэжэ газарта үбһэ сабшажа байна. Тэдэнэр 350 центнер һайн шанартай үбһэ ажахыдаа тушааха зорилго урдаа табинхай. Тосхоной 40 гаран пенсионернүүд мүнөө үбһэ бэлэдхэлгэ дээрэ хүдэлжэ байна.

Гэбэшье районой бүхы ажахынууд тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэри урагшатай һайнаар ябуулна гэхын аргагүй. Тэжээл бэлэдхэлэй эхилһээр нилээд сагай үнгэрбэшье, район түсэбөө арайхан гэжэ хорёод процент дүүргээд байна. Энэ хүдэлмэри Далахайн, Михайловкын, Харацайн совхозуудта илангаяа удааржа байна. Тэдэнэр мүнөө тус тустаа 4—5 мянган центнер үбһэ бэлэдхээд байна. Тэжээл бэлэдхэлгын эгээл таатай саг үнгэржэ байна. Яарахал хэрэгтэй.

Ц. СУБАНОВ,
манай тусхай корр.

Николай Заерьков арбадахи класс дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр түрэл совхоздоо хүдэлхөөр үлэһэн юм. Механизаторай мэргэжэлтэй болоһон залуу хүбүүн ямаршье ажалда хүдэлхэдөө оролдосотой бэрхэ юм. Энэ жэлэй тэжээл бэлдэлгын үедэ тусхай звено хүтэлбэрилхөөр томилогдонхой. Тэрэнэй звено Доодо-Хурамхаан гэжэ газарта мүнөө сенаж даража байна Звено богонихон болзорто 5 мянган центнер үбһэ һурилөө.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ВЛКСМ-эй Хурамхаанай райкомой гэшүүн, Хурамхаанай совхозой залуу механизатор Н. Зверьков.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ЭНЕРГЕТИГҮҮДЭЙ ПАРТИЙНО-АЖАХЫН ЭДЭБХИТЭДЭЙ СУГЛААН

Республикын энергетигүүдэй партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаан Улаан-Үдэдэ үнгэргэгдэжэ, «1981—1982 онуудай намар-үбэлэй үедэ арадай ажахые түлишөөр, электрын болон дулаанай энергиин хүсөөр хангаха тухай» КПСС-эй ЦК-гай ба СССР-эй Министрнүүдэй Советэй тогтоолой дүүргэлтын ябаса тухай» асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ.

«Бурятэнерго» гэжэ управлениие эрхилэгшэ Г. О. Борисов элидхэл хэбэ. Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ Холбоолжоной нүүрһэнэй уурхайн ахамад инженер В. Ф. Калашников, Гусиноозерско ГРЭС-эй директор Е. И. Карпенко, Улаан-Үдын ТЭЦ-эй директор Ф. В. Печкин, тепловой сетьнүүдэй директор В. Л. Напартович, КПСС-эй Железнодорожно райкомой секретарь Б. А. Чеботарев, Түбэй электросетьнүүдэй директор А. Ф. Анфиногенов, «Бурятккоммунэнергиин» ахамад инженер В. Е. Климов, хүдөө ажахын министрэй орлогшо А. В. Пахеев, «Нижнеангарсктрансстрй» трестын ахамад энергетик Е. А Дубнов, Сэлэнгын ЦКК-гай ахамад инженер А. А. Дубанов, госгортехнадзорой начальник В. Б. Иванов, Госпланай түрүүлэгшын орлогшо М. А. Петрунин, энергетигүүдэй профсоюзай обкомой түрүүлэгшэ В. М. Шотин, арадай хиналтын республиканска комитедэй түрүүлэгшын орлогшо С. М. Хабалов гэгшэд хабаадалсаа.

Суглаан дээрэ КПСС-эй обкомой секретарь Л. В. Потапов үгэ хэлээ.

Суглаанда хабаадагшад — партийна, совет, ажахын эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, нүүрһэнэй промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд, энергетигүүд намарай ба үбэлэй үедэ түлишын-энергетическэ бүхы нөөсэнүүдые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэлгэ хангаха тогтоол баталан абаа.

Л. И. БРЕЖНЕВ: АМГАЛАН БАЙДАЛ САХИН ХАМГААЛГА— ГОЛ ШУХАЛА ЗОРИЛГО

ВАШИНГТОН. «Совьет лайф» («Совет ажабайдал») журналай сентябриин номер һайндэрэйхеэр гоёогдон гараба. Советскэ Союзай ба Холбоото Штадуудай хоорондын правительственна хэлсээнэй үндэһөөр, 1956 онһоо хойшо хэблэгдэн гаража байгаа энэ журнал 25 жэлэйнгээ ойе энэ номероор тэмдэглэбэ. Ойн баярай номерой бүхы эхин нюур талань КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежневэй дүрэ зурагаар ээлэгдэнхэй.

Л. И. Брежнев журналай уншагшадта хандан, нигэжэ бэшэнэ: «Совет ажабайдал» журнал американецуудые манай ороной үдэр бүриин ажабайдалтай, амжалтанууд болон шиидхэхэ асуудалнуудтайнь, совет арадай найдабаринууд ба хүсэл эрмэлзэлнүүдтэйнь хорин табан жэлэй туршада танилсуулжа байдаг. Һайтар танилсабал, үгэеэ бэлээр ойлголсохо гэжэ хэлсэдэгынь тон зүб. Мүнөө сагта, уласхоорондын байдалай орёо түбэгтэй болоод, совет-американ харилсаанай горитой туршалга гаража байхада, зүб мэдээсэлнүүдые абалсалга илангаяа шухала байна.

Советскэ Союз, Америкын Холбоото Штадууд — мүнөө сагай маша томо хоёр гүрэн болоно. эдэнэй хоорондын харилсаанай ямар байһанһаа бүхы дэлхэй дээрэхи политическэ оршон байдал дулдыдаха байна. Хоорондын хөөрэлдөөн мүнөө хэзээ хэзээнэйхиһээ шухала болонхой. Совет орон тушаа хэлэбэл, бүхы орёо, арсалдаатай асуудалнуудые амгалан аргаар, хөөрэлдөө хэжэ шиидхэхэ гээд хододоо хүсэдэг юм. Иимэ залан сэхэ хараа бодол һаяшаг КПСС-эй XXVI съезд дээрэ дахин лаблагдан баталагдаһан. уласхоорондын оршон байдал заһаруулха ба гүрэнүүдэй хоорондын этигэлсэлгэ бэхижүүлхэ тодорхой хэмжээнүүдтэй үргэн программа тэндэ хараалан дурадхагдаһан байгаа. Советскэ Союз энэ политикаяа оролдосотойгоор, сэхэ шууд баримталан бэелүүлхэ байха.

Гэхэтэй хамта, энэ ушар Холбоото Штадуудтай манай харилсаанда мүн лэ хамаадана. Холбоото Штадуудтай зүришэлдэхые хүсэнэгүйбди, танай ороной хуулита хүсэл эрмэлзэлдэ хара хүргэхэ гэнэгүйбди гэжэ нэгэнтэ бэшэ, тэрэ тоодо бүтэдэнэй үмэнэ түсхайлан дурдаһан байхабди. Советскэ Союз амгалан тайбан харилсаа холбоотой, манай оронуудай хоорондоо харилсан этигэлсэлгые үндэһэ болгодог тааруу харилсаатай байхые хүсэнэ. Тиимэһээ үнэн сэхэ, бүтэмжэтэй хөөрэлдөө хэхые, хоюуланда хабаатай бүхы ехэ ехэ асуудалнуудаар али али талада таарамжатай шиидхэбэри бэдэрхые Холбоото Штадуудта дурадханабди.

Хүн түрэлтэн саг үргэлжэ айн сошордонгүй байжа, буу зэбсэгүүдые түхеэрэлгэдэ үгыртэрээ мүнгэ зөөри гаргашалхаяа болижо, илангаяа мүнөөнэй ба ерээдүйн үетэдтэ энхэ тайбан байдал хангажа шадаха, хангаха ёһотой гээд этигэнэбди. Энэнэй тулада шухала бүхы юумэн совет талаһаа хэгдэхэ гээд найдуулхыемни, американ арадта зол жаргал, хүгжэлтэ дэбжэлтэ хүсэхыемни зүбшөөгыт.

РЕСПУБЛИКЫН ХОНИШОДОЙ ЗҮБЛӨӨН

Үсэгэлдэр Улаан-Үдэдэ Ажалай Улаан Тугай орденто авиационно заводой соёлой байшан соо республикын хонин ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн боложо үнгэрбэ. Эндэ эхэ хонидой отарануудые даадаг хонишод, КПСС-эй горкомуудай, райкомуудай нэгэдэхи секретарьнууд, райгүйсэдкомуудай худөө ажахын управлениин, ажахынуудай, госплемнэгэдэлнүүдэй ахамад зооветеринарна мэргэжэлтэд, худөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай райкомой түрүүлэгшэнэр, республикын министерство, засаг захиргаанай хүдэлмэрилэгшэд суглараһан байна. Энэ зүблөөндэ Буряадай АССР-эй худөө ажахын министр **В. У. Дарханов** «Хони үсхэбэрилэгшэдэй 1980—1981 онуудай хүдэлмэриин дүнгүүд ба 1981 — 1982 онуудай зорилгонууд тухай» гэһэн элидхэл хэһэн байна.

Удаань элидхэл зубшэн хэлсэлгэдэ Баргажанай районой Карла Марксын нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон, Социалис Ажалай Герой **Д-Н. Б. Сундуев**, Зэдын райгүйсэдкомой худөө ажахын управлениин начальник **Л. С. Мадагуев**, Мухар-Шэбэрэй районой «Родина» колхозой ахалагша хонишон **Г. М. Чулков**, Захааминай районой Хамниин совхозой хонишон **В. Д. Базарова**, Улаан-Үдын районой «Заветы Ильича» совхозой ахалагша хонишон **Д. Ч. Бандаев**, Хяагтын районой Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон **И. И. Унагаев**, Хэжэнгын районой «50 лет Октября» совхозой ахалагша хонишон **Р. Н. Рампилова**, Түнхэнэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон **Г. Х. Ябжанов**, Яруунын районой «Дружба» колхозой ахалагша хонишон **Б-Д. Э. Ринчинов**, Хориин районой Үдын совхозой директор **Ц. Ж. Ширапдоржиев**, Зэдын районой «Коммунизм» колхозой ахалагша хонишон, Социалис Ажалай Герой **Г-С. Г. Цыремпилова**, Сэлэнгын совхозой ахалагша хонишон **А. М. Акулов**, Хурамхаанай совхозой ахалагша хонишон **С. Н. Банаева**, КПСС-эй Гусиноозёрско горкомой нэгэдэхи секретарь **А. С. Аржанович**, Хориин районой «Георгиевский» совхозой ахалагша хонишон **Г. Г. Дондоков**, Хяагтын совхозой ахамад зоотехник **В. П. Фалилеев**, Загарайн районой «Дружба» колхозой ахалагша хонишон **Б. Ш. Балданов**, Буряадай худөө ажахын институдай кафедрын доцент **Г. А. Немчинов** гэгшэд хабаадалсажа үгэ хэлээ.

Һүүлээрнь КПСС-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь **А. У. Модогоев** дэлгэрэнгы үгэ хэлээ. Зүблөөндэ хабаадагшад 1982 оной дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга нэгэн дуугаар баталан абаа.

Энэ зүблөөнэй хүдэлмэридэ Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **Б. С. Семенов**, партиин Буряадай обкомой секретарьнар **В. Г. Бирюков**, **А. А. Бадиев**, **В. Ф. Лысов**, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшын орлогшо **Б. И. Николаев** хабаадалсаба.

Эсэстэнь түрүү хонишод, мэргэжэлтэдтэ Хүндэлэлэй грамотанууд үнэтэ бэлэгүүдтэйгээр барюулагдаа.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗҺАА

СОЁЛОЙ ЭМХИ ЗУРГААНУУД БОЛОН ПРЕДПРИЯТИНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ, ЛИТЕРАТУРА БОЛОН ИСКУССТВЫН АЖАЛ ЯБУУЛАГШАДЫЕ СССР-эй ОРДЕН, МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Совет соёл, литература болон искусствые хүгжөөхэ талаар габьяатай байһанайнь, ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһанайнь, түсэбтэ арбадахи табан жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэһэнэйнь түлөө шагнаха:

БУРЯАДАЙ АССР-һээ

АЖАЛАЙ УЛААН ТУГАЙ ОРДЕНООР

Сахьянова Лариса Петровнае — Буряадай гүрэнэй оперо болон балетэй академическэ театрай балетэй солистка, СССР-эй арадай артистка.

АРАДУУДАЙ ХАНИ БАРИСААНАЙ ОРДЕНООР

Балбаров Цырен Аюржанаевичые — Хоца Намсараеван нэрэмжэтэ академическэ буряад драмын театрай директор.

Батуев Бато Бадмаевичые — Зүүн-Сибириин гүрэнэй соёлой институдай кафедрые даагша.

«ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ» ОРДЕНООР

Фалилеев Геннадий Семёновичые — Бага-Кунагейн худөөгэй соёлой комплексын директор, Бэшүүрэй район.

«АЖАЛАЙ ГАБЬЯАГАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Бобровский Дмитрий Михайловичые — профсоюзуудай Буряадай областной советэй ахалагша инструктор.

Бортников Степан Ивановичые — КПСС-эй Железнодорожно райкомой таһагые даагша, Улаан-Үдэ город.

Давыдов Сергей Александровичые — Хойто-Байгалай искусствын хүүгэдэй һургуулиин багша.

Доржиев Даши Данзановичые — Хяагтын искусствын хүүгэдэй һургуулиин директор.

Рютина Раиса Николаевнае — Мухар-Шэбэрэй районой автоклубые даагша.

Цыренимаев Жамсо Цыбиковичые — Буряадай АССР-эй соёлой министрэй орлогшо.

«АЖАЛДАА ШАЛГАРҺАНАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Бадлаева Дулмажап Базаровнае — Буряадай гүрэнэй түүхын болон архитектурно-уран һайханай нэгэдэмэл музейн главна хранитель.

Васильева Валентина Васильевнае — Прибайкалиин районой библиотекэнүүдэй системын директор.

Доржиева Пылма Цыреновнае — Хэжэнгын районно соёлой байшантай директор.

СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. БРЕЖНЕВ.

СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1981 оной августын 7.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

НҮХЭР А. П. ШАПИРЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Республикын ой модоной промышленностьда удаан саг соо аша үрэ ехэтэйгээр ажаллаһанайнь түлөө Буряадай мебельно-модо болбосоруулгын комбинадай директор **Шапиро** Арон Пиневичые Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Советүүдэй байшан.
1981 оной августын 20.

Партийна ажабайдал

ЭРШЭТЭ АЖАЛЫЕ КОММУНИСТНУУД ТОЛГОЙЛНО

Хурамхаанай совхозой коммунистнууд партийна суглаан дээрэ ажахынгаа тон шухала асуудал һаяхан зүбшэн хэлсэбэ. «Үхэр, хониндоо олошоруулха, тэдэнэй үүлтэр һайжаруулха тухай» асуудалые коммунистнууд, ажахын эдэбхитэд ехэтэ һайшаагаа. Юуб гэхэдэ, партийна бюро энэ асуудалые тон зүбөөр шэлэһэн байгаа бшуу.

Партийна суглаан дээрэ хэгдэһэн элидхэлһээ харахада мал ажалай байдал эндэ архим һайнда тоологдохоор бэшэ.

«Мяха-һүнэй шэглэлтэй үүлтэрэй үхэрнүүд совхоздо үсөөдэнэ. Тиимэшье хадань тобшолол хэгдэжэ, эохихо хэмжээнүүд абтанагүй. 1980 ондо бүхы дээрээ дунда зэргээр 100 үнеэн бүриһөө 57 тугал абтаһан байгаа. Тэдэжэйнь дунда гарзашье бии. Адууһа малай гарзалалга болон һубайралгаһаа, ашаг шэмэ багатай мал гүрэндэ тушаадаг байһанһаа боложо, ажахы 450 мянган түхэригэй гарзада ороо».

Иимэ тоонуудай соностохдо суглаашад гайхалсаа һэн. Гол түлэб мал ажалай шэглэлтэй ажахы байһан аад, дахадаа иимэ байдалда орооб? Эндэ эбэртэ мал үсхэбэрилгын асуудал илангаяа хурсаар табигдаба.

—Зооветеринарна зарим мэргэжэлтэд даалгагдаһан хэрэгтээ харюусалга багатайгаар хандана. Мал ажал дээрэ тоо бүридхэлэй хэрэг муугаа табигданхай, тиимэһээ совхозой малшадай худэлмэриин үнгэрэгшэ жэлэй дүнгүүдээр сэгнэгдэдэг байха юм. Эдэ бүгэдын гэмээр мал ажал дээрэ горитой дутагдал тохёолдоно, —гэжэ элидхэл соо хэлэгдэһэн байна.

Нээрээл, эндэ мал ажалда хамаатай хүнүүдэй ойндоо хадуужа абамаар тоо, баримтанууд дурсагдаа һэн. Олон коммунистнууд үгэ хэлэхэдээ, дутуу дундануудые зайсуулха арга замуудые заадаһан байна.

Ажалай түлбэриин гуримда, залуу мал түлжүүлгэдэ бии байһан дутагдалнууд элирүүлэгдээ. Үхэршэд залуу мал харууһалхадаа толгойнь тоогоор түлбэри абадаг зандаа байһаар. Теэд томо комплекснуудта үлэмжэ олон мал нэгэ худэлмэрилэгшэдэ даалгагдана гээшэ. Тиимэһээ үхэршэд малайнгаа тоо толгойгоор дашуураад, үхэр бүриин амидын шэгнүүр нэмээлгэдэ анхаралаа хандуулжа биранагүй.

Малай байрануудые заһабарилха, тэдэнние шэнээр бариха, мал ажалай хүдэлмэри оньһожоруулха тухай, адууһа малаа үбһэ, һолоомоор дутамаггүй хангаха тухай асуудалнуудта тогтон, коммунистнууд үгэ хэлээ.

Теэд тэдэнэй һанаата болохо шалтагаан эндэ бии һэн. Совхоздо һаалиин гурбан томо фермэ хүдэлнэ. Үнеэд болгогдохо хашараг, бяруунуудай нэгэ гүүртэ, залуу малай хоёр гүүртэ эндэ бии. Хамтадаа 2500 үхэр энэ ажахыда тэжээгдэнэ. Энээн дээрэ үшөө 27 мянга гаран хонидые нэмэе. Тиигээд ерэхэдээ нилээд ехэ үбһэн хэрэгтэй болоно. Аяар холын хойто нютагтахи ажахыда энэ талаар имагтал өөрынгөө арга боломжодо түшэглөөгүйдэнь аргагүй юм. Хэрбээ ондоо тээһээ үбһэ, һолоомо зөөхэ болоо хада гаргашань али зэргын ехэ болохо гээшэб.

Теэд өөрын арга нөөсые хаанаһаа олохоб? Түбхын түрүүндэ сабшалан болон бэлшээриеэ һайжаруулха шухала. Хүдэлмэриин хүсэнүүдые зүбөөр хубаарилан табиха, ажалша коллективүүдэй бүридэлдэ. тэдэнние эб нэгэтэйгээр хүмүүжүүлгэдэ партийна анхарал хандуулха, тэдэнэй дунда социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ хэрэгтэй.

— Совхоздомнай 71 коммунист, 60-аад комсомолшууд бии, —гэжэ совхозой парткомой секретарь В. С. Очиров хөөрэжэ эхилнэ. — Эдэ нүхэд лэ социалис мүрысөөнэй дэлисые үргэдхэнэ гээшэ. Социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ, тэрэнние хүтэлхэ хэрэгтэ манай партийна организаци ехэ анхарал хандуулна. Мүрысөөн гээшэ хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилхэ, тэрэнние гүрэндэ худалдаха түсэб дүүргэхэ ябадалда түлхисэ боложо үгэдэг юм. Тон адлихан арга боломжотой, адлихан ажалтай хүнүүдэй, мүн коллективүүдэй хоорондо ажалай урилдаан болоно. Энэ ушарта мүрысөөнэй дүн гаргахада зохисотой байдаг. Партийна бюрогой гэшүүд, совхозой мэргэжэлтэд, партийна, профсоюзна эдэбхитэд мүрысөөнэй гурим зохёоходо, дүн гаргахада эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Иигэжэ ажал ябуулхада, аша үрэнь ехэ байдаг ха юм.

«...Олон янзын зорилго шиидхэлгэдэ партийна эхин организацинууд түрүүшын ээлжээнэй үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй», — тэжэ КПСС-эй XXVI съезд дээрэ хэһэн тоосоото элидхэл соогоо партиин Центральна Комитедэй Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэнүүдые дурдан, нүхэр Очиров хөөрөөнэйнгөө эхи табиба. Тиимэһээ партиин гэшүүн бүхэнэй эдэбхитэйгээр ажаллаа һаань, бүхы партийна организациин хүдэлмэри һайнаар ябуулагдаха, совхозой бүхы үйлэдбэри урагшаа татагдаха байнал.

Энээн тухай В. С. Очиров иигэжэ хөөрэнэ:

Һаяшаг манай совхоздо нээмэл партийна суглаан боложо, мал үсхэбэрилгэ, тэрэнэй үүлтэр һайжаруулга тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. Совхозой ахамад зоотехник, парткомой гэшүүн нүхэр Гомбоевой элидхэл хэһэнэй һүүлээр коммунистнууд үгэ хэлэхэдээ, яһала олон дутуу дундануудые элирүүлээ. Тиихэдээ һүүлэй жэлнүүдтэ, илангаяа хонидой түл үсөөнөөр абтадаг байһан тухай заагдаа һэн. Жэшээнь, энээн тушаа зооветеринарна мэргэжэлтэд һайса бодожо үзэнэгүй гэжэ ажахын ахамад бухгалтер коммунист В. Б. Боянов хэлэһэн байна. Эдэ мэтын дутуу дундануудые зайсуулха тухай шиидхэбэри суглаан дээрэ абтаа, мүнөө тэрэнние бэелүүлхын тула оролдон хүдэлнэбди.

Хурамхаанай совхоз арбадахи табан жэлдэ мяха абалгаар, гүрэндэ худалдалгаар һайн үрэ дүн туйлажа шададаагүй һаа, бусад зүйлнүүдээрнь түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэн байна. Энээнэй ашаар шэнэ табан жэл яһала һайнаар эхилэгдэһэн байна.

Малшадаар олохон коммунистнууд хүдэлдэг. Арбадахи табан жэлые дүүргэжэ амжаһан хонишод Банаева Светлана Нимаевна, Гармаев Даша Вубушкеевич, Батуева Цырма Ширеторовна, һаалишад Матанова Зинаида Мужановна, Надмитова Розалья, Ексоева Галина Чимитдоржиевна, үхэршэд Дарима Кубушенова, Самбу Кубушенов, Бальжинима Самбуев гэгшэд малшадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөе толгойлжо ябана.

Тиихэдэ КПСС-эй Хурамхаанай райкомой гэшүүн Татьяна Хубуденовна «Цындескина фермэ дээрэ жэл бүхэндэ үрэжүүлгын хүдэлмэри һайнаар ябуулна. Жэшээнь, арбадахи табан жэлдэ тэрэнэй мэдэлэй зуун үнеэн бүриһөө ная гаран тугал абтажа, бүтэн бүринөөр түлжөөгдөө. Совхозой парторганизациин зүүршалгаар энэ коммунист фермэдэ һаалиин тоо бүридхэл эрхилдэг юм. Мүнөө тэндэ һайн шанартай һүн гүрэндэ тушаагдадаг боложо, шүүмжэлгэдэ ходо орохоёо болинхой. Татьяна Хубуденовна фермэ дээрэхи арадай хинагшадай пост толгойлно.

Эдэ мэтын жэшээнүүд олон. Партийна суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалһаа уламжалан, мүнөө жэлдэ, мүн саашадаашье малай тэжээл дутамаггүйгөөр бэлэдхэлгэдэ гол анхарал хандуулагдаһан байна. Түсэб ехэ, хэрэглэмжэшье ехэ. Жэшээнь, 45 мянган центнер бүдүүн тэжээл бэлэдхэгдэхэ, 12 мянган центнер сенаж, 25 мянган центнер силос дарагдаха ёһотой. Мүнөө жэлэй ургасаһаа 25 мянган центнер ороохо тарианай зүйлнүүд малай тэжээлдэ оруулагдаха юм.

Арбадахи табан жэлэй үедэ совхоз бүхы дээрээ бүдүүн тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө дүүргэдэг байгаа. Һүүлэй жэлнүүдтэ КПСС-эй гэшүүн Николай Савельевич Зверьковой толгойлһон лугомелиоративна бригада яһала һайн үрэ дүн туйлана. Жэшээнь, тэдэнэр 1980 ондо сабшалангаа гурба дахин уһалжа үрдеэ. Тэрэнэй ашаар мянган гектар дээрэһээ 15 мянган центнер үбһэн хуряагдаһан байха юм. Энэ жэлдэ нүхэр Зверьков пенсидэ гараад, Зүүн-Хурамхаанда луговодоор хүдэлбэ. Тэрэ даажа абаһан дүшэн гектар сабшалангай гектар бүриһөө 30—35 центнер үбһэ хуряаха зорилго урдаа табинхай.

Мүнөө тэрэнэй ехэ хүбүүн КПСС-эй Хурамхаанай райкомой гэшүүн Виктор Николаевич Зверьков эсэгынгээ лутомелиоративна бригадые даажа абанхай. Мүнөө тэрэнэй бригадада долоон бүлүүр станци үдэр, һүнигүй хүдэлгэгдэнэ. Коммунистнууд Иннокентий Зверьков, Алексей Чибисов, комсомолшууд Анатолий Кукузнев, Владимир Лубсанов гэгшэд түрүү луговодуудай тоодо оронхой.

Мүнөө эндэ мал ажал дээрэ дүрбэн зуун табин хүн хүдэлнэ. Тэдэнэй дунда жара гаран коммунистнууд, мүн тэдэ шэнээн комсомолшууд. Тэрэ бүхэн партийна, комсомолой даабаритай. Олонхинь агитаторай, политинформаторай, арадай хинагшын уялга дүүргэнэ.

Малшад, механизаторнууд хаа хаанагүй амжалтатайгаар ажаллана. Хабарай тарилгын хүдэлмэри, хониной ноохо хайшалалга саг соогоо дүүргэгдээ. Мүнөө эндэ сенаж дарагдажа, ногооной витаминтай гурил бэлдэгдэжэ байнхай. Һүүлшын бороодо һэргэһэн гол газарта гү, али уһалагдадаг сабшалан дээгүүр тракторна сенокосилкын таршаганаан таһалданагүй.

Үнгэрэгшэ хахад жэлэй туршада совхоздо хоёр квартиратай байрын дүрбэн гэр, зургаан зуун хонидой багтаамжатай нэгэ байра, табан зуун тонно багтааха силосэй нүхэн баригдажа дүүрээ. Мүн лэ тус тустаа 600 хурьгадай байха табан һарабша баригдаһан байна.

Мүнөө малай тэжээл бэлэдхэлгэ түлэг дундаа ябуулагдана. Хура бороогой һүүлээр ногооной һэргэхые хүлеэжэ байнгүй, набшаһата болон шэмэтэ тэжээл элбэгээр бэлэдхэгдэнэ. Эндэ коммунистнууд, комсомол залуушуул габшагайгаар ажаллажа, бусадтаа жэшээ харуулна. Тэдэнние ажахын партийна организаци толгойлдог.

Н. ДОРЖИЕВ.

ХҮДЭЛМЭРИШЭН НЭРЭЕЭ ХҮНДЭЛДЭГ ЮМ

Зураглал

Ч. Цыдендамбаевай «Соном Гармаев» гэһэн поэ… улхые, поэт Д. Дашанимаевай «Тоёон» гэһэн шүлэг со… залуу буряад шахтёр тухай мүрнүүдые эжэлүүдгүй … наадхибаб. «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденто «Электрома… на» заводой түрүү хүдэлмэришэн, 24 наһатай Дугар Ба… жиновтай ба суг хүдэлдэг нүхэдтэйнь хөөрэлдэхэдөө, … гэ онсо иимэ тобшолол хэгдээ һэн. Юуб гэхэдэ, респу… ликымнай промышленна предприятинуудта националь… кадрнуудые тогтонижуулха талаар горитой хүдэлм… ябуулагдана, һүүлэй жэлнүүдтэ завод, фабрикануудта … дэлдэг буряад залуушуулай тоо нилээд олошорон… Энэ баримта һайшаалтайл гээшэ.

24 наһандаа үйлэдбэридэ ямар амжалта туйлажа үр… һэн байгаа гээшэб гэһэн асуудал нэн түрүүн намайе … нирхуулба. Теэд даалгагдаһан ажалаа сүм мэдэхэ бо… юн, һайса шудалһан Дугар Бальжинов үшөөл хүсэж… хүрэхөөр хүдэлнэгүйб гэжэ бэеэ голодог, үдэр бүри … дабаряа дээшэлүүлхые, шадалаа сүм зэһэхые оролдо… Иигэжэл бэеэ «шэмхэжэ» хүдэлһэнэй ашаар тэрэ арб… ажахын эд хэрэгсэлэй цехэй хүдэлмэришэд соохо … гарай мэргэжэлтэн болотороо урган тодороо. Заво… үйлэдбэрилэгдэн гаргагдадаг гүсэнүүдтэ үнгэ оруулдаг п… гү, али 3-дахи разрядтай полировщик мэргэжэлтэй … хүмнай халаан бүриингөө даабарие 120 — 130 проце… дүүргэжэ амжадаг.

...Цехэй хоёрдохи дабхар. Оньһон техникын нэгэ … хүнхинөөн соо тас-няс түерхэ наярхань дуулдаад… Дадаагүй хүнэй нилээд сошожо абамаар. Обоо хүбөө … талаатай ялагар гүсэнүүдые харахада, нюдэ эреэлжүүл… Бальжиновай ажалта үдэрэй дүүрэтэр хахад час үлөө… һаань, нормоёо үлүүлэн дүүргэнхэй. Техникээ хүдэл… үедөө, ажаллахадаа харлаһан шарайнь урин зохид. Ха… ажалаараа ханаhги гэжэ абаһаар ойлгомоор. Нюдэн… һаруул гэрэл наадана. Дун сагаан нэгэ жэгдэ шүдэе… руулан, ехэл илдамаар энеэбхилнэ. Дундуур зэргын … хэриг бээтэй, шүрбэһэлиг гарнуудтай, ёhотойл хүдэл… ришэнэй түхэлтэй хүн.

— Энэ хүдэлмэридэмнай гансал эрэшүүл табигда… Хүсэ шадал, бэеын тамир, техникэ ашаглаха шада… хэрэгтэй ха юм. — гэжэ Дугар хөөрэнэ.

Полировщигууд Виктор Яблоновский, Шагдар Жам… лов, Жаргал Цыдыпов, Балдан Батуев гэгшэдтэй та… сабабди. Эдэнэр булта комсомолшууд, харюусалгаа … һан мэдэрдэг, томоотой хүнүүд юм.

— Дугарнай цехэй комсорг юм. Һая партида ка… дадаар абтаа. Үйлэдбэриһөө гадуур ниитын уялгануу… ханамжа ехэтэйгээр дүүргэдэг эгээл эдэбхитэйшүүлэй … гэн гээшэ, — гэжэ эдэнэр дүтынгөө нүхэр тухай дууд… һэн.

Д. Бальжиновай мэргэжэлээ, эрдэм мэдэсээ дээш… лүүлхээр нилээд оролдолго гаргадаг тухайнь заво… комсомолой комитедэй секретарь ехэл дулаанаар хөө… бэлэй. Шэлэй заводой дэргэдэхи индустриальна тех… кумэй үдэшын 3-дахи курсые амжалтатайгаар дүүрг… Удаань институдта заочноор һураха хүсэлтэй юм. Ко… сомолой оперативна отрядые байгуулалсаһан, эбтэй, … гэн һаналтай бүлэгүүдые эмхидхэлсэһэн байна. Доло… хоногто нэгэ дахин, средагай үдэр, 7—8 хүн даалга… һан газартаа дежурлахаяа гарадаг. Һүүлэй үедэ эд… Сэлэнгын баруун бэедэхи посёлогой айлнуудаар ябажа, … нортнуудые шалгаха даабари абаа һэн.

Цехэй комсорг уласхоорондын ажабайдал, дэлхэй … рэ боложо байһан һонирхолтой ушаралнуудһаа … олон ондоо мэргэжэлнүүд тухай мэдэжэ абаха дур… ном, журналнуудые уншадаг. Гэбэшье гурбан жэлэй с… да тээ шэлэһэн мэргэжэлээ тэрэ ондоо ямаршье … лаар һэлгэхэгүй. Юуб гэхэдэ, тэрэ абьяас шуналай ам… эндэ мэдээ, ажабайдалайнгаа зүб хараа шэглэлые ол… Эндэ хүдэлхэ зуураа гэр бүлэтэй, үхибүүтэй болоо. Н… үгөөр хэлэбэл, хүдэлмэришэн Д. Ц. Бальжинов ерээд… сагта урдынхидаал ажалдаа жаргалаа оложо, түрэл Б… ряадаа, заводоо, цехээ суурхуулха аабза гэжэ этигэн н… дамаар.

Г. ДАШЕЕВА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Д. Ц. Бальжинов ажалдаа.

М. СУТУРИНАЙ фото.

РАЙОН СООГОО ТҮРҮҮЛБЭ

Хүлэй совхозой дирекци, партком, рабочком һаалишадайнгаа хоорондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй үнгэрһэн 7 һарын дүнгүүдые гаргаба.

Жэлэй эхинһээ хойшо тус ажахы үнеэн бүриһөө 1202 килограмм һү һааба. Тиихэдэ зарим түрүү һаалишад һү һаалгаар жэшээтэ һайн үрэ дүнгүүдые туйлаа. Жэшээлхэдэ, Ульяна Землянухина харууһалжа байһан үнеэн бүриһөө 1606 килограмм. тэрэ тоодо июль һарада 226 килограмм һү һааһажа, совхоз болон район дотороо түрүүлбэ. Нүхэр Землянухина үнэхөөрөөл шамбай бэрхэ, ажалдаа абьяастай, һаалишанаар хорёод жэлдэ хүдэлнэ. Тэрэ мүнөө жэлдэ үнеэн бүриһөө тугал абаха, нэгэ үнеэнһээ 2.500 килограмм һү һааха социалис уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ дүүрэн арга боломжотой болонхой. Тиихэдэ һаалишад Клавдия Авдеева — 1580 килограмм, Вера Гончарова — 1532 килограмм, Капитолина Красикова — 1510 килограмм һү һаажа, социалис мүрысөөндэ һайн амжалта туйлана.

Д. ДОРЖИЕВ.

Хоринн район.

ОРОНОЙ ТАРЯАЛАН ДЭЭРЭ

КУЙБЫШЕВ. Волго шадарай гандадаг нютагуудта намарай ургамалнуудай үндэр баян ургаса хуряагдана. Энэ зуидаа олохон ажахынууд гектар бүриһөө 16 — 18 центнер намарай хара таряа ба шэнниисэ суглуулаа. Мүнөө область дотор эгээл тааруу зохид агротехническэ болзорто намарай ургамалнуудые тарина. 400 мянга гаран гектарта намарай ургамалнууд таригдаха юм. Мүнөө жэлдэ түрүүшынхеэ ниимэ ехэ талмайда тарилга хэгдэхэнь.

КАРАГАНДА. «Минуташье һаатахагүй, граммшье ороохо гээхэгүй» гэһэн уряа доро Түбэй Казахстанай механизаторнууд ургаса хуряалга дээрэ хүдэлнэ. Бүхы ажахынуудта төмөдхогдоһон комплекснууд бүридхэгдэнхэй. Ороохо зөөхэ комбиктрейлернэ түрүү арга нэбтэрүүлэгдэнэ. Тэрэнэй ашаар областной туршалтын станциһаа М. Шитиковэй даадаг звено бусадһаа урид 10 мянган центнер ешмээн сохибо. Областиин механизаторнууд халаан халаанаар хүдэлнэ. Энэнь бүхэли үдэрэй туршада техникые зогсоонгүйгөөр хүдэлгэхэдэнь туһална.

ВОРОНЕЖ. Острогожско районой «Искра» колхозой хуряалга-зөөлтын комплекс долоон үдэр соо ороохоной ургамалнуудые тарижа дүүргээ. «Эрхим комбайнерта» гэжэ бэшэһэн улаан лентэ А. Симоновтэ зүүлгэгдээ. Тэрэ Александр хүбүүнтэеэ колхоз соогоо эгээл ехэ ороохо сохиһон, хүдэлмэриин эрхим шанар туйлаһан байна.

МАХАЧКАЛА. Дагестанай таряашад эртын виноград хуряажа байнхай. Гектар бүриһөө 150 центнер хүрэтэр жэмэс суглуулагдана. Үргэн зуруудуудта виноград тариха шэнэ аргые «Дагагровинпром» нэгэдэлэй таряашад автономито республика дотороо эгээ түрүүлэн хэрэглэһэн байна. Мүнөө тэдэнэй дүй дүршэл бүхы ажахынуудта хэрэглэгдэнэ.

Дагестан виноград ехээр тарижа ургуулдаг республика юм. 40 мянга гаран гектарта виноград таригдадаг. Сезон бүхэндэ России Федерацида ургуулагдаһан бүхы виноградай табанай дүрбэн хубиие эндэһээ худалдаа наймаанай эмхинүүдтэ эльгээдэг байна. Үргэн зуруудта тарилга хэхэ системэ нэбтэрүүлһэнэйнь виноградай ургасые дээшэлүүлхэ арга олгоно. Мүнөө жэлдэ таряашад 380 мянган тонно үрэ жэмэс суглуулхаар хэраална. Энэнь нёдондонойхиһоо 34 мянган тонноор ехэ болоно.

(ТАСС-ай корр).

Зунай бэлшээриие зүбөөр хэрэглэе

МАЛАЙ ТАРГАН — АДУУЛГАҺАА

Эндэхи Хүлхисөөн гэжэ газар хэр угһаа нютагай зоной малаа үбэлжүүлдэг, сабшалан, бэлшээри һайнтай, аршаан булаг, горход болон нуураар элбэг, бүглүү бүтүү, алишье тээһээ хада шэлэнүүдээр хүреэлэгдэһэн нуга юм. Мүн эндэнь Бүтүү гэжэ газар бии. Бидэ һаяшаг Загаһатын совхозой хүдэлмэрилэгшэ, ажалай болон дайнай ветеран Георгий Коменданович Мосоровтой Сүнхэрэгэй харгыгаар үгсэжэ, Хүлхисөөн тээшэ зорибобди.

Эндэ дүтэ шадар модошодой эршэмтэйгээр ажаллажа байһаниинь абаһаар мэдэгдэнэ. Заһамал дардам ойн харгыгаар ехэ гэгшээр модо багсалан ашаһан КРАЗ, КамАЗ түхэлэй автомашинанууд хажуугаар най үнгэрнэд. Хорёод жэлэй урда тээ эндэ буга. хандагайнуудай, бусад ан гүрөөлнүүдэй үргөөгдөөгүй тооной байһан, ойроо хүнтөөгүй гүн хүжэ тайга нэмжыжэ байгша бэлэй. Теэд мүнөө ажабайдалай, промышленность болон хүдөө ажахын хүгжэлтэ ондоо болоо. Гүн тайгые һэрюулээ, нютаг нугын түхэл шарайе хубилгаа ха юм даа.

Мүнөө Хүлхисөөнэй олон гол горходой аса, һалаануудые зубшаһан хүндынүүдтэ совхозой мяханай гүүртэнүүдэй үхэрнүүд атарлан бэлшэдэг юм. Хада ууланнуудай хоорондохи бэлшээринүүдтэ хэдэн зуу, мянган үхэр адуулагдана. Жэшээнь, мүнөө Загаһатын совхозой 12 гүүртэ мал, тэрэ тоодо хүхүүли тугалтай үнеэдэй 6 гүүртэ байлгагдана.

Эреэн хадын арадахи Бэлшэр гэжэ үргэн талада үнинэй малшан Цыпилма Эрдынеевагай. Владимир Аюшеевэй, Дашанамжил Вандановай харууһалдаг хэдэн гүүртэ мал зуһажа байнхай.

Эгээл холонь совхозой түбһөө далаад модоной Холтоһон гэжэ газарта, тэрээнһээ наашаа Дүтэлүүр, удаань Гол Толгой, Хуһан Хоолой гэхэ мэтэ газарнуудта баһал олохон гүүртын мал бэлшээгдэнэ. Хүлхисөөндэ бүхыдөө 1014 толгой үхэр зунай тунга ногоондо бэлшээн таргалуулагдажа байнхай.

Эреэн хадын арадахи Бэлшэрэй гүүртэдэ тогтобобди. Эндэ ажахын мяханай малай гүүртэнүүдэй бригадир Даши-Дондок Санжиев колясатай мотоциклаараа ерэһэн байба. Малшадайнгаа ажал болон эрилтэнүүд тушаа һонирхожо, хэр зэргэ һайн зуһажа, үхэрнүүдээ, үнеэд, тугалнуудаа хэр таргалуулжа байһыень мэдэхэеэ тэрэ эндэ ерээ.

Бригадиртай уулзажа, хөөрэлдэхэ забһартаа, хэнэй гүүртын малай һайнаар бэлшээгдэжэ, шэгнүүрээ ехээр нэмээжэ, таргалжа байһан тухайнь һонирхобобди.

— Һарын һүүл бүхэндэ гүүртэнүүдэйнгээ малые шэгнэжэ. мүрысөөнэй дүн согсолдог гээшэбди. Мүнөө июнь, июль һарануудай дүн гаранхай. Данса дээрэһээ харуужамди. — гээд. Даши-Дондок Санжиев хэлэнэ.

Машина дээрэ тусхай шэгнүүр тэгээд, гүүртэ бүхэндэ ябажа, тэндэ байһан бүхы малые нэгэ-нэгээр шэгнэдэг гуримтай.

— Гол Толгой гэжэ газарта зуһажа байһан малшан Петр Потеев харууһалдаг бүхы 152 эрэ хашарагуудайнгаа тус бүриин шэгнүүрые июньдэ суудхэдэ дунда зэргээр 1000 граммаар нэмээжэ, жэжэ буруу, хашарагуудые харууһалдаг малшадай «дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ эрхимлээ, — гээд, тэрэ хөөрэнэ. Саашань тэрэ олон тоо. баримтануудые дурдаа. Жэшээнь, үнеэд болохо үүлтэр һайнтай гунжадые адуулдаг үхэршэн Базаржап Хайдаповтан июль һарада үхэрнүүдэйнгээ тус бүриин шэгнүүрые суудхэдэ дунда зэргээр 1100 граммаар нэмээжэ шадаа. Иигэжэ совхозой дирекци, парткомой, рабочкомой магтаал шанда хүртөө.

Бидэ Базаржап Хайдаповтанаар Бэлшэртэ уулзахадаа, Яруунын районой «Комсомольский» совхозой, мүн Хэжэнгын районой малшадай зундаа үхэрнүүдээ һайсахан таргалуулжа, шэгнүүрыень ехээр нэмээхын түлөө мүрысэхэ гэһэн үүсхэл тухай хөөрэлдэһэн байгаабди. Эдэ үшөө залуухан айлайхи. Базаржап ба Сэсэг Хайдаповтан хоюулан баһал энэ үүсхэлые дэмжэжэ, хүхэ ногооной бэлшээриин хаһада гунжан бүхэнэйнгөө шэгнүүрые суудхэдэ 1000 граммһаа доошо бэшээр нэмээхэ уялга абанхай. Тэрээнээ заатагүй дүүргэхын түлөө тэмсэнэ.

Тиин тэдэнэр республикын болон районойнгоо бэрхэ малшадай хандалгые хүлеэн абажа дэмжээд, хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ шадаха байһанаа харуулна.

Һү ехэтэй үнеэд болохо үүлтэртэ гунжад тон найдамтай эдэ малшадта даалгагдаа гэжэ ойлгохоор. Хабартаа, зундаа эндэнь гандангы бэрхэтэй уларилтай байбашье һаань. гунжадаа хадаар, ой модоной захаар бэлшээжэ, горхоной тунгалаг уһаар хаһа сагтань ундалуулжа, атаржуулан таргалуулжа байна. Бүхы 90 гунжадынь оройндо оруулагданхай.

Энэ Бэлшэр гэжэ газарта баһал суутай хоёр малшад, Эхэ-геройнууд ажаһуудаг, ажалладаг юм. Түрүүн дурсагдаһан Эхэ-герой Цыпилма Эрдынеева өөрөө гүүртые даадаг, нүхэрынь Борис Уладаев хоёрдохи малшан болоно. Тэдэнэй үхибүүд — ахалагша классуудта һурадаг Люба, Сэсэг басагадынь болон Вова, Андрей хүбүүдынь туһалалсана. Нүгөөдэ арбан үхибүүдтэй Дашанамжил Вандановтан олон хүбүүд, басагадтаяа мал харууһална.

Эдэ айлнуудай горитойхон болоһон үхибүүдынь ажалша, малша эжы, баабайнгаа хажууда байхадаа, мал ажалда дүршэжэ, зураг шэнги сэсэгтэ һайхан нугадаа, хүжэ ногоон ой тайгатай хада ууладаа, байгаалидаа дурлана. Адууһа мал харууһалжа дүршэнэ.

Эхэ, эсэгынгээ хажэ байһан һайн һайхан хэрэгые, наһанайнь ажалые хүндэлхэ гээшэ дэмбэрэлтэй ааб даа. Борис Уладаевай Люба басаган боро мори, Дашанамжил Вандановай Марина басаган халтар мори унанхайнууд. һалхи татуулан урилдаажа ябаад, үдэртөө эдеэлхэеэ гэртээ ерэхэ, һөөргөө малаа адуулхала урилдан ошохо юм. Үхибүүдтэ ямар алтай һонин гээшэб. Үльгэрэй хүлэгүүдые унаад гүйлгэһэншүү.

Хүлхисөөнэй малшад ехэ, багагүй малаа оролдосотойгоор бэлшээжэ, һүүлэй үедэ ороһон хура бороодо ногооной ургасын эли бодо һэргэжэ һайжарһые, шэмэ ехэтэй болоһые һамбаашалан, мал һүрэгүүдээ бүри һайнаар таргалуулна.

Тиихэдэ бригадир Даши-дондок Санжиев тухай хэдэн үгэ дурдалтай. «Шог зугаа гаргадаг, хурдан хурса үгэтэй, — гээд хэлсэдэг. Тэрэ дүшөөд жэлдэ хүдөө ажахыда хүдэлнэ. Һүүлэй арба гаран жэлдэ ажахынгаа мяханай гүүртэнүүдэй бригадираар ажаллана.

— Дашидондогой малайнгаа тоо толгой, шэгнүүр тухай хэһэн һарын тоо бүридхэлдэнь нэгэшье алдуу байхагүй. Бухгалтери тэрээндэ ажаглалта хэдэггүй юм. — гэжэ конторынхид хөөрэлдэдэг.

Иигэжэ холын Хүлхисөөн нютагай малшад КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, ниитынгээ мал олошоруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ гэжэ үнэн зүрхэнһөө оролдон ажаллана,

Ж. БАДМАЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.

Хэжэнгын район.

Баян хэшэгтэй һара

Август һара полинуудай болон огородуудай хэшэгээр баян. Ороохо ба овощ, үрэ жэмэс ашаһан машинанууд харгынуудаар таһалгаряагүйгөөр гүйлгэлдэнэ.

Таряашад ургаса хуряаха сагые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэнэ. СССР-эй ЦСУ-гай августын 17-ной мэдээнэй ёһоор, 70 миллион гектар талмайн ороохото болон ороохото-бобово ургамалнууд (кукурузые оруулалсангүй) хадагдаад байба. Энэнь түсэбэй 58 процент болоно. хадагдаһан талмайн 91 процентын ороохон сохигдоо.

Үнгэрһэн долоон хоногто Сибириин, Казахстанай шэнэ газар элдүүрилһэн областьнуудай ажахынууд ороохо жэгдэ хуряажа эхилээ. Сагай уларилай орёо хүшэр эрхэ байдалда эндэ ургаса хуряагдана. Хура бороо ба хюруу хүдэлмэриин ябасада нүлөөлнэ. Тиимэһээл хүдөө ажахын зургаанууд техникэ болон транспорт бодомжотой һайнаар хэрэглэхые хараална. Жэшээнь, Казахстанай урда областьнууд бүхы техникээ хойто областьнуудта эльгээгээд байна. Энэнь ороохо хадалгые ба сохилтые түргэдхэхэ арга олгоо.

Ажахынууд гүрэндөө ороохо худалдана, Ставрополиин таряашадай жэшээгээр гүрэндэ ороохо худалдаха түсэбтэ даабаринуудаа гансашье дүүргэхэ бэшэ, мүн горитойгоор үлүүлэн дүүргэхэ гэжэ эрмэлзэнэ.

Дунда Азиин, Закавказиин, Украинын, Молдавиин, Россин Федерациин урда областьнуудай ажахынууд үрэ жэмэс болон овощ болбосоруулгын предприятинуудта, хүн зондо худалдахын тула эльгээнэ. Мүнөө жэл витаминаар баян продукци ургуулхын тула ехэ хүсэ ба мүнгэ зөөри гаргагдаһан байна. Ушарынь гэбэл, сагай уларил таарамжагүй муу байгаа бшуу. Тиимэһээ ургасаяа гээлтэ хоролтодо оруулангүй, хэрэгтэй газартань хүргэхэ гээшэ тон шухала болоно. Энэ талаар таряашадай, бэлэдхэгшэдэй, транспортын болон худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй хоорондоо һайн холбоотойгоор хүдэлхэ гээшэ ехэ үүргэ дүүргэдэг.

Техническэ ургамалнуудые хуряалга эхилээ. 570 мянган гектар талмайн лёндолгунец хуряагдаад байна. Энэнь нёдондо жэлэйхиһээ һураггүй ехэ болоно. Ажахынууд энэ ургамалые ехээр таридаг болохын тула үрэһэ хүрэнгэ бэлэдхэлгэдэ ехэ анхаралаа хандуулна.

Август һарада хэхэ юумэн ехэшье һаа, ерэхэ жэлэй ургаса тухай анхарал оролдолго табигдана. Механизаторнууд намарай ургамалнуудые тарихын тула 29 миллионһоо үлүү гектар поли хахалаа. 9,5 миллион шахуу гектар намарай паар хахалагдаа. Олон ажахынууд намарай ургамалнуудые тарижа эхилээ.

(ТАСС-ай корр.).

АЛАС ДУРНЫН хизаарта

ТАСС-АЙ КОРРЕСПОНДЕНТНУУД МЭДЭЭСЭНЭ

АЯНШАЛАГШАДАЙ ШЭНЭ СУДНА

Находкын корабль бүтээгшэдэй бүтээһэн «Турист» гэһэн судна «Петр Великий» тохойгоор түрүүшын рейснүүдые хэбэ. Далай дээгүүр аяншалха дуратайшуулда зорюулагдаһан энэ теплоход мүрэнэй эрьедэ туласа хүрэдэг юм.

Энэмнай Находкын судна заһабарилгын заводто үйлэдбэрилэгдэжэ эхилһэн шэнэ сериин судна болоно.

Находко.

УРГАСЫН ХЭМЖЭЭГЭЭР СЭГНЭНЭ

«Приморский» совхоздо соя үйлэдбэрилхэ индустриальна арга» гэһэн нэгэ темын элдэб асуудалнуудта зорюулагдаһан дипломно проектнүүдээ хүдөө жахын институдта дүүргэжэ байгаа долоон мэргэжэлтэд эрхимээр хамгаалба. Тэдэнэр научно-үйлэдбэриин «Искатель» отрядай бүридэлдэ оролсожо, тус ажахын таряалан дээрэ хүдэлһэн байна. Дипломнигууд теори эрхимээр мэдэдэг байһанаа харуулһан, эрхим дүн туйлаһан — соёын ургасые гектарай 5 центнерээр нэмээһэн байха юм. Гүрэнэй шалгалтын комисси эдэ бүгэдые анхаралдаа абаа. Энэ зундаа хэдэ хэдэн ажахынууд выпускнигүүдэй научна нээлтэнүүдые нэбтэрүүлжэ эхилээ.

Научно-үйлэдбэриин отрядуудта дүршэл гараха ба бодото материал дээрэ үндэһэлэн, дипломно хүдэлмэреэ бэшэхэ гээшэ Приморин хүдөө ажахын институдай һуралсалай онсо шэнжэнь мүн. Энэнь мэргэжэлтэдые бэлдэхэ шанарые һайжаруулхада туһа дүхэм болодог. Арбадахи табан жэлэй туршада энэ дээдэ һургуулиин социалис мүрысөөндэ хоёр дахин илажа, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй болон ВЛКСМ-эй ЦК-гай дамжуулгын Улаан тугта хүртэһэниинь дэмы бэшэ.

Алас-Дурнын хүдөө ажахыда, ой модоной ба уһанай ажахыда хүдэлхэ 800 гаран мэргэжэлтэд мүнөө жэлдэ тус институдые дүүргэбэ.

Уссурийск.

ДУУШАДАЙ ХОТО

Мэргэжэлтэ оперно театргүй Комсомольск-на-Амурс хотодо һүүлэй үедэ «Пиковая дама», «Запорожец за Дунаем», «Волшебный портфель» гэһэн оперонууд табигдаһан байна. Һайн дуранай коллективүүд — промышленна предприятинуудай хүдэлмэришэд, студентнэр болон һурагшад тэрэнние табяа юм. «Строитель» гэжэ соёлой байшангай арадай оперно театрай артистнуудай арбадахяа табиһан «Пиковая дама» гэжэ оперо илангаяа амжалтатай байгаа.

Энэ коллективые гансал Комсомольск-на-Амуре хотодо һайнаар мэдэдэг бэшэ юм. Тэдэнэр Владивосток, Спасск-Дальний, Шэтэ городуудаар бэлиг шадабаряа харуулдаг. Ажалшадай уран бэлигэй түрүүшын бүхэсоюзна фестивалиин лауреат байһан. Тэрэнэй репертуарта «Алеко», «Русалка», «Риголетто» ба «Иоланта», «Паяцы» оперонууд ороно.

Дирижер А. Кунов, хүгжэмэй һургуулиин багша Л. Глинин, дуунай багша А. Разникин гэгшэдэй эдэбхи үүсхэлээр хүдэлмэришэдэй, студентнүүдэй ба үхибүүдэй оперно театрнууд байгуулагдаһан байна. Харин мүнөө «Амурсталь» заводто эмхидхэгдэһэн хотын дүрбэдэхи оперно театр шэнэ зүжэг табихые бэлдэжэ байна.

Комсомольск-на-Амуре.

ТРОЛЛЕЙБУСЭЭР ҺАРХЯАГТА ОШО…

Хотын түб ногоон … хоёрой хоорондо тро… бус ябадаг боложо, В… востогой хүн зон һар… түүхэеэ ошохо аргатай … бо.

Һуужа ороһон бороо… хяагай ургасада һаа… гүй юм. Хүнүүд элдэб… зын һархяаг дүүрэн … на суглуулна.

Владивостогой хүн зо… лайгааршье һархяагта … дог байна. Түргөөр я… катер хахад час соо… рай тохойн «Песчаный» … гэжэ үзэсхэлэн һайха… зарта абаашадаг. Субб… үдэрнүүдтэ столовоо… хүдэлмэрилэгшэд эндэ … кухни эмхидхэдэг юм. … хяагаар эдеэ хоолой … нүүдые яажа бэлдэхэб … заабаринуудые тэндэ … жа болохо.

Хүн зондо тааруу … байхын тула троллейбу… бүхы ногоон зооноор … ябадаг юм. Дача дээрэ … гаад, городто ошожо … дэг хүнүүдтэ зорюулаг… нэн түрүүн троллейбус … даг болоо юм. Гэбэшье … хяаг суглуулха дур… шуул городской Со… шиидхэбэреэр һанааг… рэнги.

Владивосток.

(ТАСС…

«ЮРТЭМСЫЕ ШЭШЭРҮҮЛХЭ ДУҺАЛ» БЭДЭРЖЭ...

(Залуу поэзи тухай тэмдэглэлнүүд)

[illegible]АНАЙ ТҮРЭЛ парти совет литературын хүмүүжүүлгэе үндэрөөр сэгнэжэ, [illegible] саг үргэлжэ [illegible] анхарал хандуулан, [illegible] заавал байдаг [illegible]. Зохёохы ажалай [illegible] ябуулха хүдэлмэ[illegible] эхэ анхарал [illegible]ргалдана. Энээн тушаа [illegible] ЦК-гай тусхай тогтоол [illegible] жэлэй урда абтаа [illegible].

Буряадай АССР-эй Уран зохёолшодой холбоон партиин [illegible] бариматалан, [illegible] тухайгаа ходо [illegible] боложо, туhалжа, [illegible] байдаг юм. [illegible] жэлэй туршада залуу [illegible] бэшэгшэдэй II [illegible]ференци үнгэргэгдөө. «[illegible]», «Залуугай [illegible]», «Залуу наhанай эхин [illegible]» гэhэн хамтын со[illegible]нууд буряадаар, «[illegible]», «Утренние песни», «От[illegible]» гэжэ согсолборо[illegible] ород хэлэн дээрэ бурид[illegible] хэблэгдээ. hүүлэй ар[illegible] жэлэй туршада за[illegible] уран зохёолшодой [illegible] түрүүшын номуудые хэблүүлгэ [illegible] табигдаhан байна. [illegible] олонхинь хоёр-гурбан [illegible] номуудые хэблүүлжэ, [illegible] бэлигтэйшэе СССР-эй Уран зохёолшодой холбоонэй гэшүүд [illegible].

[illegible] залуу зохёолшод [illegible] түйлэлтэ, алдуу [illegible] тухай, жэнр бүхэ[illegible] онсо илгаа, ха[illegible] тухай, уран арга, [illegible] хэлбэри тухайнь мэргэ[illegible] шүүмжэлэгшэд хөөрэлдөө үе[illegible]болоод хэжэ байха хэрэг[illegible] байна. Иимэ хөөрэлдөөн [illegible] конференци дээрэ [illegible] гэжэ мэдэнэбди. Эндэ [illegible] хабсуулhан 34 залуу [illegible] эхилэн бэшэгшэдэй гар [illegible] ахамад үеын зохёол[illegible], шүүмжэлэгшэд хаража [illegible] хажуугаар залуу [illegible]ынгаа hүүлэй арбан [illegible] замые голшолон харалдан байха юм.

Тиихэдэ нёдондо жэл уран [illegible] Ардан Ангархаев [illegible] зам» гэжэ статья соо[illegible] буряад залуу поэзиин хүг[illegible] тухай hонирхолтой олон [illegible] табяа hэн. Энэ хөө[illegible]өөнь үргэлжэлүүлэн гэхэ [illegible] залуу поэдүүдэй зо[illegible]нууд дээрэ үндэhэлэн, [illegible] ямар шэглэлтэй[illegible] хүгжэжэ, ямар олзотой, [illegible] гарзатай ябаhые хара[illegible] hанал байгаа юм. [illegible]араад онуудаар Дондог [illegible]лзытуевай болон минии за[illegible] үетэнэй соохор мүр гар[illegible] «намдуу уянгын» үе саг [illegible] үргэлжэлhөөр гээшэ. [illegible] Намжил Нимбуев шэнги [illegible] ород хэлэн дээрэ бэ[illegible] аад, ород поэзиин [illegible]ксическэ хэб хэлбэриие ба[illegible] Баяр Дугаров тү[illegible] арадайнгаа үльгэр до[illegible], урдын түүхэдэ үндэhэ[illegible] мүнөө үеын буряад хүнэй [illegible] бодол, сэдьхэлэй онсо [illegible] илгаатай hабагшые оно[illegible] шададаг байна. Хүнэй са[illegible] зам, сагаан hанаан тухай [illegible]найханаар хөөрэхэдөө, по[illegible] нютаг, эсэгын гуламта тухай эгээн найдамтай түшэг тулгуури шэнгээр, дуратайгаар дуулдаг гээшэ. Тиимэhээ шүлэгүүдтэнь: «Саяан уулам, би шинии хэлтэрхэйб», «Түрэл дайдынгаа зээн болохо үлэhэнби», «Үндэhэнэймни бээлэхые би дуулахаб», «Байгаали, би хаяшни бэшэб, урин гээшэб» гэhэн мүрнүүд түшаан болохо дайралдана бэшэ.

Далдалаад ябаhан
нюуса хүсэлдөө
Үндэр байхаа hанагшаб
уула мэтэ.
Хүлгөөтэй, шуурятай
хүлэгшэг заядаа
Дуугай ябахаа
hанагшаб уула мэтэ.
Улаан нара эгээн түрүүн
угтажа, туяарха hуухаа
hанахаб
уула мэтэ,
Урбалтада, худал
хуурмагта дабаргадашагүй
хэрэм байхаа hанахаб
уула мэтэ.

hайхан хүсэл, бүхы hаhанай [illegible] заабари гэхээр. Баяр [illegible], зориhон тээшэ [illegible] тала [illegible] hаhанаа хүсэлын, hарбайhан [illegible] барихын тула эрид шиндэнгээр [illegible] сэнтэй шанар. Зүгөөр залуу зохёолшод энэ шанар дутуудалдаж [illegible], саашадаа юумэ түйлахань бэшэтэй ха юм даа.

Минии үеые дайнай hүүлдэ түрэhэн, [illegible] Борис Сыренов түрүүшын шүлэгүүдтээ эхилжэ, [illegible] образ, [illegible] бодолоо [illegible] тэрэ тоодо Дондог Улзытуевай анхарал татаа агша hэн.

Тэты!
Газаа хүйтэн дуhалнуудай
Шог-шол гэхэнь дуулдана.
Хүзы.
Эжын дулаахан дуhалнуудай
Мэл-мэл мухарихынь
hануупна.

Харьяата эжынүүдэймнай нюдэнhөө дулаахан дуhалнуудай абяагүйгөөр мэлмэрдэг байhан дайнай үеые шолшогоноото хабар залуу поэдтэ hануулба гээшэ. Дайнай үедэ түрэhэн, далайн сэрэгэй алба гараhан поэт бүхы үетэнэйнгөө нэрэhээ иигэжэ хэлэхэ эрхэтэйл:

Дайн дажарай гал соо
ябаагүйб—
Дала мүрөөрөө сооро
буудуулаагүйб.
Дайда дэлхэйдэ үхибүүн
ябааб.
Далай мэтэ номhоо ухаа
абааб.

Нээрээшье, мүнөөнэй залуу шүлэгшэд «далай мэтэ номhоо ухаа абажа» ябана ха юм. Борис Сыренов агуу Уитменай далайсадашье абтаhан, зүүн зүгэй поэзиин орёо нарин оньпыешье бэдэрhэн байха. Түрэл арадайнгаа аман зохёолшье шудална. Тиигэжэ бултыень суглуулжа, зүрхэн соогуураа буйлуулжа, хуби заяан дээрээ шалгажа гаргахадань, поэзиин шэмэ үлэжэ үгэнэ. Урданhаа наашаа тоогүй олон шүлэгшэд Түнхэн тухай бахархал омогорхолоо, гайхал тагналаа багтаажа ядаhан магтаалай шүлэгүүдые урдахуулhан байха. Тэрэ нютаг тухайгаа тон юрэнхыгөөр аад, буряад арадай сэжэдэ бүхэжэhэн ойлгосонуудые холбожо, хүлеэгдээгүй hонёор хэлэбэ гээшэ:

Айлшадаа нохойдо
хазуулаагүй,
Аяга шанагаа
хүмэрюулээгүй,
Агта хүлгөө дарүулаагүй,
Арhаа хүсэргэнөөдэ
эдюулээгүй
Түнхэн минии нютаг лэ.

Б. Сыреновэй «Эрмэлзэл» гэжэ hаhала барюубшатай, олон жэлэй дүн гаргаhан hайн номдо «hиилбэринүүд», «Омар Хайямай аялгаар» гэhэн hажаан татаhан бүлэгүүдэй оролсоhондо голхормоор. Зарим шүлэгүүдэйнгээ хэлбэри маягта hалирхайшагаар хандаhан байна гэжэ поэдтэ зааха зуураа, тэрэнэй амжалта, дутагдалнууд hүүлэй үеын залуу поэдүүдэйхитэй яг адлирхуу, гэжэ тэмдэглэхэ шухала.

Поэтессэнүүд сооhоо залуугаар шалгаран гараhан Галина Раднаева эгсэ-эгсэ метафорануудые шэдэлэн, өөрыгөөл досооhоо урбуулжа, дэлбэлжэ абаhуу гэhэндэл, шүлэгэй газаада талын эрилтэдэ (толгой холбоого, тодо рифмэ, мүр бүхэнэй адли тоотой үе гэхэ мэтэдэ) сожоошье татангүй ородоhолдог байна. Тиихэ зуураа мүнөө үедөө таарамжатай, оншотой сохилто оложо шадана гэхээр. Хэээ ямар буряад эхэнэр «Би дэлхэйе түрэнэб» гэжэ мундуурхаа бэлэй? Үгышье hаа, «Нюдэнhөөм мухариhан сэдьхэлэйм нэгэ нёлбоhон унахадаа, хүсэ хэрэглэнгүй, шалбаагта тунаhан юртэмсые шэшэрүүлээ» гээшэнь — шэнэ образ.

«Байгал далайда нэмэри болоhон Баргажанай долгиие» шүлэгэйнгөө долгиной эхэ болгон бариhан Дулгар Доржиева эхэнэр хүнэй баяр, гуниглал тухай ульhатай, доторой тодо сохилтотой шүлэгүүдые бэшэдэг.

Намда ехэ юумэн хэрэггүй,
Наhандаа, заяандаа
эрхэнэгүйб.
Сэдьхэлэй баялигhаа үлүү
Сэнтэй зөөри бэдэрнэгүйб—

гэжэ дарууханаар хэлэхэдэнь, мүнөөнэй залуушуулай арюун hайхан тээшэ эрмэлзэл, өөрын зам, өөрын габьяа бэдэрэлгэн тобойжо элирхэдэл гэнэ.

hайн hайханиие хэhэмни
hанаандам хүсэ нэмээнэ.
hэшхэлэй сагаан сэсэг
Сэдьхэлэйм өөртө hалбарна.

Нээрээшье, тиихэнгүй яахаб? Ябадалаа өөрөө хатуугаар сэгнэжэ үзэхэ гээшэ ганса хүсэл болоод үнгэрхэгүй, харин ухаан сэдьхэлэй эрилтэ байха зэргэтэй бшуу. Тиимэhээ: «Хэhэн хэрэгээ, хэлэhэнээ хэдэ үдаа шүүмжэлнэб» гэнэ ха юм. Саашадаа хайшан гэжэ ябахаяа, яажа сагhаа гээгдэнгүй, темзеэ үргэдхэхэеэ, шүлэгэйнгөө түхэл маягые шэнэлжэ байхаяа Д. Доржиева бодожо үзэхэ ёhотой гээшэ аабза.

Литературна институт дүүргэhэн Баатар Батоев, БГПИ дүүргэhэн Цыдып Цырендоржиев гэгшэд гушаад наhандаа (мүнөө сагаар орой бэшэ) түрүүшынгээ номуудые хэблүүлээ. Залуу хүнэй сэдьхэлэй тунгалаг hарүулхан байдалые хүгжэмтэ уян хэлээр зураглаhан Баатарай «Мүнгэн тоборюулга» гэжэ гоёор шэмэглэгдэhэн ном залуушуулда ехэтэ hайшаагдаа бэлэй.

Сагай эрьесэ, наhан тухай Цыдыбэй даамайханаар бодомжолжо hуухада, баhашье аятай. Ниитын ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадалсанаб гээд, шүлэг зохёолоо хойно хаяжа болохогүй, уран үгынгөө эршые хурсадхажал, темзеэ үргэдхэжэл, бэшэжэл байха гэжэ эдэ нүхэдтэ захиха дуран хүрэнэ. Танилсаад, уулзажа байгаагүйдэ, шэнэлhэн басаганшье мартахадаа болохо бшуу.

Ажалай амтые багаhаа танижа үдэhэн Эрдэни Дугаров Жорж Юбухаев хоёр ногоохон гадартай номуудые hая гаргуулаа. «Түрэл нютагни Ашанга, түрэлхи үндэhэн шанга»,— гэжэ Эрдэниин бэшэхэдэ, үнэншэмөөр. Үнэхөөрөө, тэрэнэй үндэhые «алта мүнгөөр бэшэ, аданхай, холонхойгоор шэмэhэн» гарнууд шанга. Барилгашан ха юм!

«Уран угаа дамжадаг» —
гээд
Урмашуулан нютагайхидни
хүхеэгээд,
Бүхы гэрнүүдээ намдаа
Бүтээлгэхэ hанаатай хаш даа.

Барилгашан мэргэжэлтэй Эрдэни Дугаров гэрнүүдыешье барихадаа, шүлэгшье бэшэхэдээ, далайса бүхэндөө, мүр бүхэндөө «бүхы зоной, үе сагай урда мэлээлтэгүйгөөр» ёhотой дархан шэнгеэр хандана.

Энэ үдэр харюусалгын сэхэ
мэдэрэлгүйгөөр
Энэ наhамни, хүсэлни хооhон
гэхэ байнаб.

Олонхи залуу шүлэгшэд (ганса залуушуулшье бэшэ даа) энэ харюусалга тухайгаа заримдаа мартахаяа hанадаг. Тиимэhээ hула табижархиhан hур шэнги, ута унжагай, нэгэн гэбэл, доторой ульhагүй задагай зайдан мүрнүүд, бүдэхи зураглалнууд буряад поэзидэмнай үерлэхэеэ забдана. Торгон шэнги зөөлэн, утаhан шэнги уян түрэл хэлэндээ хайша хэрэгээр, мори унажа шадахагүй нозог хүн шэнгеэр хандаха ушар дайралдана. Эдэ үгэнүүд эхилэн бэшэгшэдтэ, зарим «араата, hахалташье» зохёолшодто хамаатай.

Дээрэ дурсагдаhан поэдүүд юрэ хөөрэhэн шүлэгүүдые балай бэшэнэгүй, богонихон шүлэгүүд соогоо ямаршьеб тобшолол хэхэеэ, мэдэрэл гаргахаяа, зураг харуулхаяа, ямаршьеб бодол хэлэхэеэ заатагүй оролдоно. Жэшээнь, Э. Дугаров түрэл үйлсэ тухайгаа hонёор зураглаhанайнгаа hүүлдэ «Ажабайдалhаам таhаршагүй хуби—ами халуун жаахан минии түби» гэжэ тобшолиё. Ж. Юбухаев hайн, муу шэнжэтэй зүг шэг тухай арадай философиие хүгжөөн, өөрынгөө зүгүүдые олоно: «захагүй тайгата зүүн зүгни — залуу наhанайм эрмэлзэл» г.м.

Гэбэшье Э. Дугаровай шүлэгүүд жэншэдгүй хэбтэ оруулагдабашье, хуурайбтар шэнги. Ц. Цырендоржиевайхи заримдаа олон үгэтэй. Ж. Юбухаевайхи үгын алдуутай байхаа яданагүй гэжэ hэргылхэ хэрэгтэй.

Шүлэгүүдээ зоной нюдэндэ үни табиhан, номуудтай болоод удаhан эдэ хүбүүд зоохы ажалдаа бүхы наhанайнгаа хэрэг шэнгеэр хандана бэзэ.

Набтархан гээшэнь,
дабахам —
Наадажа оройдонь гарамаар.
Дүтэлэн хормойдонь
ошоhом,

Дээрэhээм үлынэ hурамаар,—

гэжэ Ж. Юбухаевай хада тухай шүлэг соогоо хэлээшэдэл, поэзи гээшэмнай гайтай үндэр уула мүн гэжэ булта ойлгохо ёhотой. Дабаанай хүндэ хүшэрые ойлгоод, хормойhоонь сухаряашад олон. Хормойдонь байгаад, бэшэнэйнгээ хойноhоо атаархан харахадаа, эдир наhанайнгаа үндэр хүсэлдэ дахин абтадагшье хүнүүд бии.

Юрэдөө, олон лэ хүн шүлэг бэшэдэг болонхой. Зүгөөр ажабайдалай дабаануудта торожо, сагай шүүртэ зүндөө «hагшагдажа», тон бэлигтэй үсөөниинь лэ үлөөд, саашадаа поэт гэhэн хүндэтэ нэрые даажа ябаха шадалтай байха.

«Поэт гээшэ өөрыгөө зосоохиие бөөмэйлhэн найжа бэшэ, дэлхэйн сууряан юм»,—

гэжэ Максим Горький хэлээ hэмнай.

Шагнан hууна Бетховеной
хүгжэм...
Дэлхэйн агууехэ hудаh**андаа**
намай шэнгээhэн мэтэ.
Бишье баhа дэлхэйе
алаг зүрхэндөө шэнгээhэн
мэтэб.

Б. Сыренов.

Иимэ мэдэрэл шүлэгшэ бүхэндэ түрэхэ ёhотой, түрэдэгшье. Тээд иигэжэ хэлэхэдээ, заабол «дэлхэй», «юртэмсэ», «наhан», «ажабайдал», «дайн» ба «эб найрамдал» гэхэ мэтэ ехэ үгэнүүдые мүр бүхэндөө хэрэглэхэ гэжэ дурадханагүйб. Тэрэл «Түрэл үйлсэ» (Э. Дугаров), «Малаадай доро hуухадаа...» (Ж. Юбухаев), «Тэмээн уула» (Б. Жанчипов) гэхэ мэтэ hайн мэдэхэ, дүтын юумэ тухайгаа сэдьхэлэй ульhатайгаар бэшэхэдээ, өөрынгөө «дэлхэйе» харуулна, ажабайдал тухай хөөрэнэ ха юмбибди. «Сэдьхэлэй гансахан дуhал юртэмсые шэшэрүүлхэ» гээшэ эндэhээ удхатай.

Залуу поэдүүд шүлэгэй мүр бүхэниие даасатай болгохоёо, далда удха- нюухаяа, hонин образ олохоёо оролдоно гэжэ hүүлшын конференци харуулба. Жэшээнь, Рахмет Шоймардановай «Тогтоноб... мододой hүүдэртэ орёолгоhондол» гэхэдэ, залд гэмээр. Сагаан шүлэгөөр гахэ гү, верлибрээр бэшэгшэд энээндэ бүришье ехэ анхаралаа табина.

Хэлбэлзээнэ
hохор дальбараануудай
Нээлгээтэй аманууд —
Амидаралай
Оёоргүй худагууд:
Инаг дуранай
Эрхэ таамаг тэмдэгүүд.

Иимэ метафора-образ зураад, Сергей Тумуров хараhан юумыень харалсажа, саашань ухамайлан бодожо үзэхыень уншагшые урина, тэрэгүйдэ зүүн зүгэй поэзиин маягаар бэшэгдэhэн иимэрхүү шүлэгүүдэй удхые абаhаар ойлгохогүй ха юмши. Сагаан шүлэгөөр дашууралтагүй, гансал хэб хэмжүүртэ гуримшуулагдаhан шүлэгөөр бэшэгты гэжэ эндэ уряалхаяа hананагүйбди. Бэлигтэйгээр, удхатайгаар, доторой галтайгаар, бодолой далитайгаар лэ бэшэгдэ hаа, ямаршье хэбээр, ямаршье маягаар бэшэгдэhэн шүлэгүүд сэдьхэлэй шэмэ боложо шадаха бэшэ гү?

...«Юрэнхы дээрэнь харахада, хүн бүхэниинь өөр өөрынгөө зүг шэг руу тэмтэрбэшье, үе сагай хүсэтэ амисхаалые, ажабайдалай үргэн дэлисые үшөөл залуушуул гаргажа амжаагүй байна. Сэдьхэлээ гүнзэгыгөөр уудалхаяа, эрмэлзэл мэдэрэлээ дууhан сэхэ хэлэхэеэ залуушуул юундэшьеб хирүүдэнэ. Юрэдөө, залуу бэшээшэдэй темэ даншье hаа уйтан— инаг дуранай, түрэhэн нютагай хоёр хорёо соо хаалгаатай. Энэшье хоёр мүнхэ темые хүсэд дүүрэн задалбал, ехэ юумэ хэлэжэ болохоор шуу.

Залуу зохёолшодойнгоо охин зам дээрэ залууршан боложо, түрүүшынь зохёолнуудые шэнжэлэн хаража, рецензи, статьянуудые ахамад зохёолшоднай, хүндэтэ шүүмжэлэгшэднай ходо-ходо бэшэжэ байха бээз гэжэ найдаха дуран хүрэнэ. Иимэ хөөрэлдөөн тон хэрэгтэй. Буряад поэзиин хүгжэлтэ тухай түсгаар суглаан мүнөө намар болохоёо байна ха юм. Энээнтэй дашарамдуулан олон хүн hанамжаяа хэлэхэ бээз гэжэ найдагдана.

СССР-эй уран зохёолшодой VII съезд дээрэ зохёоxы ажалай эгээн шухала, тэрэ тоодо поэзиин хүгжэлтэ тухай, залуу бэшэгшэдые зүбөөр хүмүүжүүлхэ тухай асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэбэ. Манай залуу уран зохёолшод съездын материалнуудтай танилсажа, өөhэдтөө хабаатай тобшолол хэхэ ёhотой.

Л. ТАПХАЕВ,
Буряадай АССР-эй Уран зохёолшодой холбооной консультант.

Августын 22—Коми АССР-эй байгуулагдаhаар 60 жэлэй ой

ЖАРГАЛТА БАЙДАЛТАЙ ХИЗААР

З. ПАНЕВ,
Коми АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ

Манай газар нютагта ехэ hайндэр оршон ерэбэ — Коми АССР-эй 60 жэлэй ой гүйсэбэ.

Юhэн параллель дээрэ, Европын хэдэн гүрэнүүдэйхитэй адли газар дайда дээрэ автономито республика оршодог. Хаанта правительство энэ газарые «хэндэшье хэрэггүй хооhон газар» гэжэ тоолодог байhан. Харин эндэ ажаhуудаг ажалша хүн зон үхэжэ hалаха юм гэдэг hэн.

«Совет засагай түрүүшын жэлнүүдhээ эхилжэ, Россиин урданай национальна заха булангуудые тэрэнэй түбэй хүгжэлтын хэмжээндэ шадаал hаа түргэнөөр хүргэхэ хараатайгаар манай экономическа ба социальна политика ябуулагдаhан байна»,— гэжэ партиин XXVI съезд дээрэ нүхэр Л. И. Брежнев хэлээ hэн. Тиин энэ зорилгонь амжалтатайгаар шиидхэгдэhэн байна. «Хүшэр хүндэ 1919 ондо Арадай Комиссарнуудай Совет В. И. Ленинэй заабаряар Курска болон Воронежско губерниинүүдэй жасаhаа абажа, 105 мянган пүүд орооhо манай хизаарта эльгээhэниие коми арад хэзээдэшье мартахагүй.

Манай ороной hандаралда ороод байха үедэшье, залуу совет правительство манай арад тухай мартаагүй hэн. Хизаарай ажалшад политическэ ба социальна байдалда болоhон үндэhэн хубилалтануудые гансата ойлгожо, совет засагай политикые эдэбхитэйгээр дэмжэдэг болоо hэн. Граждан дайнай жэлнүүдтэ коми арад 20 мянга гаран сэрэгшые Улаан Армида эльгээhэн байна.

Коми АССР-эй ажабайдал аша үрэтэй хубилалтануудаар гэрэлээр туяатана. Долоон томо город, городой түхэлтэй хүдэлмэришэнэй 48 hууриин тосхон эндэ урган бодонхой. Нефть, газ, шулуу нүүрhэн, модо олзоборилхо, болбосоруулха, зөөхэ комплекснууд баригданхай. Автономито республика ороной Европодохи хойто зүгэй түлишын элшэ хүсэнэй шухала бааза болоhон намтартай. 20 гаран миллион тонно нефть ба газай конденсат, 20 миллиард шахуу кубометр газ, 28,5 миллион тонно шулуу нүүрhэн эндэ жэл бүри үйлэдбэрилэгдэдэг, Коми АССР хори гаран миллион кубометр модо ябуулдаг. Хүн зондо хүртэсын талаар Франци, Итали мэтын оронуудта орходоо булюу ехэ электрын элшэ хүсэн үйлэдбэрилэгдэдэг.

Орон дотор гаргагдадаг табадахи ном бүхэн Сыктывкарска ой модоной — промышленна комплексын саарhан дээрэ барлагдадаг юм. Харин энэ табан жэлэй эсэс тээшэ тус комплекс типографида хэрэглэгдэхэ саарhа дүрбэ дахин ехээр бүтээн гаргадаг болохо. Авиаци, түмэр харгын, автомобилиин ба уhанай транспорт үргэнөөр хүгжөөгдэнэ.

Хойто городууд болон хүдэлмэришэнэй hууриин тосхонуудай дэргэдэ хүдөө ажахын томо үйлэдбэринүүд эмхидхэгдэнхэй. Совхозууд гектар бүриhөө дунда зэргээр 160—180 центнер хартаабха хуряадаг, үнеэн бүриhөө 3 мянга шахуу килограмм hү haадаг габьяатай.

Совет газар дээрэ оршон мандажа байгаа манай арадуудай адли тэгшэ эрхын хуулиин үнэн зүб байhые, ороной ямаршье заха буланда ажаhуужа, ажалладаг хүнүүд тухай хүсэн түгэлдэр Эхэ ороноймнай ёhотой анхарал оролдолго гаргадаг байhые ажабайдалай олон тоото жэшээнүүд гэршэлнэ. Автономито республикада далан үндэhэ яhанай түлөөлэгшэд эбтэй нэгэ бүлэ шэнгеэр ажаhуудаг.

Коми АССР-тэ социальносоёлой олон тоото эмхи зургаанууд бии. Бүхы hууриин газарнуудта телевизор харадаг болонхой. Табан дээдэ, түсхай мэргэжэлэй 18 дунда hургуули, техническэ мэргэжэл олгодог 45 училищи мэргэжэлтэдые hурган бэлдэдэг. Автономито республикада бүгэдэ ниитын дунда hуралсал бэелүүлэгдэнхэй. Мүнөө ямаран хүндэ абажа харахада, тэдэнэй 875-ниинь дээдэ, дунда (дүүргэгдэhэн ба хүсэд дүүргэгдээгүй) эрдэмтэй юм. Түүхын богони болзорто өөрын багшанар, врачнар, инженернүүд болон техникүүд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, эрдэм наукын болон соёлой хүдэлмэрилэгшэд бэлдэгдээ. Гансахан научна эмхинүүд болон дээдэ hургуулинуудай кафедрануудта 400 гаран эрдэмэй доктор ба кандидат ажалладаг.

СССР-эй Наукануудай академиин филиалай, Сыктывкарска гүрэнэй университедэй коми эрдэмтэдэй бүтээлнүүд манай орон дотор ба хилын саанашье үргэнөөр тоогдодог юм.

Экономическа ба соёлой байгуулалтада ехэ амжалтануудые түйлаhанай түлөө автономито республика Ленинэй, Октябриин Революциин ба Арадуудай Хани Барисаанай орденуудаар шагнагданхай. Агууехэ ород ба совет ороной бусад арадуудай үзүүлдэг аха дүүгэй туhаламжа эдэ бүхы амжалтануудайнь үндэhэ hуури болоно.

Коми АССР-эй ажалшад арбан нэгэдэхи табан жэлые амжалтатайгаар эхилээ. Промышленна үйлэдбэриин талаар долоон hарын даабари үлүүлэгдээ. КПСС-эй XXVI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар шиидхэлгэдэ ажалша коллективүүд горитой хубитаяа оруулхые сүм шиидэнхэй.

(ТАСС).

КОМИ АССР—ой модоор баян хизаар. Ой модон 39 миллион гектар газар эзэлнэ. Жэл бүри эндэ 20 миллион кубометр шэлбүүhэтэ болон нарhата модон бэлдэгдэдэг. Автономито республикын ниислэл — Сыктывкарта промышленна томо комплекс бодхоогдонхой. Сыктывкарта үйлэдбэрилэгдэhэн саарhан дээрэ ороной табадахи ном бүхэн барлагдана.

Сыктывдинскэ леспромхоз — «Комилеспром» нэгэдэлэй түрүү ажахынуудай нэгэн юм. Жэл бүри эндэ хахад миллионhоо дээшэ кубометр модон бэлдэгдэнэ. Ой модо унагааха, гэшүүhэнhээнь сэбэрлэхэ, отолхо ажал эндэ дүүрэн оньhожоруулагданхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Сыктывдинскэ леспромхозой Слободскдохи доодо складта.

ТАСС-ай фотохронико.

АЖАЛШАДАЙ бэшэгүүдhээ

МААРАГТААРХИН БАЯРЛАА

«Первомайский» совхозой [illegible]рэдэхи отделениин малшадай зуhадаг Мааргата гэ[illegible] газарта суглаан болоно. [illegible]алшадай абаhан социалис [illegible]ганнуудай дүүргэлтын дүн[illegible], мүн саашанхи хараа [illegible]сэбүүд тодорхойлогдохоhоо [illegible]адна, совхозой ниитэ ажа[illegible] ургалта ба гээгдэлнүүд [illegible] мэдээсэгдэhэн байна. Партиин Хэжэнгын рай[illegible] инструктор В. Е. Ма[illegible]нов түрүүлэн үгэ хэлэжэ, [illegible] районойнгоо мүнөөдэрэй ажабайдал ба уласхоорондын [illegible] тушаа тогтон хэлээ. [illegible]вхозой рабочкомой түрүү[illegible] Н. Ф. Исаева, ахамад [illegible]ономист Л. Б. Миронова, отделениие эрхилэгшэ Д. Д. Жамбалов гэгшэд тус суг[illegible] дээрэ үгэ хэлээ.

Маарагтада дүн хамта хо[illegible] малшад тоологдодог. Түрүү малшад Д. С. Шаг[illegible], Г. Б. Балсамбуева [illegible] шэнэ уялгануудые [illegible], бусад малшадаа мү[illegible] уринхай. Эдэнэр [illegible] бүриин шэгнүүрые дун[illegible] зэргээр сүүдхэдэ 0.800 [illegible]рамма хүргэхэбди, мүн [illegible]гардаhан үнеэн бүриhөө [illegible] абаха гэhэн социалис [illegible]лгануудтаа гар табибад. Түрүү малшад, жэшээнь, С. Дугарнимаев, Д. Шагжи[illegible], Г. Балсамбуева, Б. Цын[illegible] гэгшэд совхозой ди[illegible] болон парткомой зүг[illegible] урмашуулгын гуша-гу[illegible] түхэригөөр шагнагдаба. Удаань Хөөрхын эхин ша[illegible] hургуулиин уран hай[illegible] коллектив наада та[illegible], автолавкын шофер[illegible] И. Б. Базар[illegible] эд бараа худалдажа, малшадые урмашуулаа.

Д. ДОРЖОГУТАБАЙ.
Хэжэнгэ.

Хилын саанаhаа

ТАСС АПН

ПОЛЬШОДОХИ БАЙДАЛ ТУШАА

ВАРШАВА. ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ПОРП-ын ЦК-гай секретарь М. Милевский «Трибуна люду» газетэдэ толилогдоhон хөөрэлдөөндөө иигэжэ мэдүүлээ: үнгэрhэн үеын алдуунуудые удаа дараалан заhаруулжа байhандаа мүнөө хүсэтэйбди. Мүн съездын урда тээхи кампаниин үедэ, тэрэшэлэн съезд дээрэшье ПОРП-ын бүхы гэшүүдэй хабаадалгатайгаар hанал бодолнуудаа сэхэ хэлэжэ, саашадаа дабшаха замаа, ажабайдалай ленинскэ ёhо гуримда тэхэрихэ, хэлсээ, хөөрэлдөөнүүдые хэхэ хараа бодолоо тодорхойлhондоо хүсэтэйбди...

Дайсанай hанаhанай ёhоор, съездын хүдэлмэриие hаатуулжа, үрэ дүнгүүдтэнь, тогтоолнуудайнь удхада, хүтэлбэрилхы түбэй органуудай бүридэлдэ нүлөө үзүүлжэ боломоор элдэб ябуулганууд бүри съездын боложо байха үедэ хэгдэhэн байгаа. Польшодо бодото дээрээ үгы байhан, үлэсхэлэн байдал тухай, мүн бусад шэнэ лозунгнууд тараагдаа hэн.

Социализмын дайсад хооhон хуурмаг лозунгнуудые гарган, тохёолдоhон байдалые хёмороондо хүргэхые оролдоно. Үйлсын маршнууд гэдэгтэ эхэнэрнүүд болон үхибүүдые хабаадуулжа байhаниинь илангаяа аюултай. Баруунай hүйдхэлтэ түбүүдэй түсэбөөр хараалагдаhан үүргые дүүргэнэбди гэжэ жагсаалда хабаадагшад мэдээгүй байгаа. Польшодохи байдалые тогтуурингүй болгохо, засаг түрые саг үргэлжэ hулруулха, тэрэниие задагайруулан унагааха, тиигээд засаг гартаа абаха гэжэ тэдэ түсэбүүд дотор хараалагдана. Мүн манай союзнигуудай зүгhөө Польшодо найдахыень болигохо, тиигэжэ ПНР-ые тэдэнhээ таhалан амяарлаха гэhэн зорилготой юм. «Солидарностиин» эндэ, тэндэ гаргагдадаг хэблэлнүүдтэ, мүн гүрэндэ харша, социализмда харша, Советскэ Союзда харша удхатай листовконууд дотор партида, гүрэндэ, тэрэнэй зургаануудта эсэргүү галзуу добтолгонууд имагтал дурсагдаhан зорилгонуудта хабаатай.

Мүн лэ энэ зорилгоор «Одото марш» гэдэгые эмхидхэхэ hадалгэ гаргагдаhан байна. Польшодо политическэ үзэлэй түлөө түрмэдэ хаагдаhан хүнүүдэй үгышье hаань, тиимэ хүнүүд бии хэбэртэйгээр хэлээд, тэдэниие хамгаалха гэhэн зорилго тэрэ маршын үмэнэ түсхайлан табигдаhан байна. Үнэндөө «Бээе даанхай Польшын конференци» гэдэг, социалис Польшодо харша бүлэгые үмэглэхэ гэhэн зорилго энэ маршын урда табигдаhан байгаа. Мүнөө тэрэ бүлэгые хүтэлбэрилэгшэд бэеэ дааhан сүүдтэ үгтөөд байна.

Эдэ мэтын ябуулгануудта эсэргүүсэдэггүй засаг захиргаан hулардаг гэжэ эдэ мэтын жагсаалнуудые эмхидхэгшэд hайн мэдэнэ гээд М. Милевский удаань тэмдэглээ.

Польшые хүндэ хүшэр байдалhаа гаргахын тула ажал хүдэлмэрэе үргэлжэлүүлхыень парти ПОРП-ын IX съезд дээрэ поляк арадые уряалhан байна. Гэхэ зуура съездын hүүлээршье үргэлжэлжэ байгаа забастовко болон маршнууд революцида харша ябуулгын хэгдэжэ байhые гэршэлнэ. Польшодо hайн мэдээжэ болоhон социализмын дайсадай, балмад ябадалтанай олон тоото уулзалгануудай үеэр хэлэhэн үгэнүүдhээ тэрэнь элитэ болоно. Нэгэн гэбэл, өөhэдынгөө гадаадын хүтэлбэрилэгшэдэй заабариие дүүргэжэ, үгы гэбэл арад зоной аша туhада огто хабаагүй, өөhэдынгөө хубиин политическэ зорилгонуудые бэелүүлхын тула олониитэдэ «Солидарностиин» үзүүлдэг нүлөөгөө тэдэнэр татагасангүй хэрэглэнэ.

Бидэнэр хуули сахилга хангаха гэжэ шууд эрмэлзэхэбди. Ниитын амгалан байдалые эбдэжэ, манай байгуулалтада, арадай засагта добтолхые эрмэлзэгшэд юугээршье халха хэжэ шадахагүй.

Парти болон правительство өөрынгөө hанал хүсэлнүүдыешье, бэелүүлхэ ябуулгаяашье нюуха зорилгогүй. Общественна, эрхэ түлөөлэлгэтэй органуудай зүгhөө хинагдахаар бэлэмди. Польшодо гуримтай байдал тогтоохын тулада бидэнэр хэлбэришэгүй шууд ябуулга хэхэ ёhотойбди.

АРГЕНТИНЫН, ПЕРУГАЙ КОМПАРТИНУУДАЙ МЭДҮҮЛГЭ

ЛИМЭ. Ядерна дайнай аюулые бүри ехэ болгохо, нейтронно бомбо олоор бүтээн гаргажа эхилхэ гэhэн Рейганай захиргаанай шиидхэбэриие Аргентинын Компарти, Перугай Компарти эрид буруушаана.

Аргентинын коммунистнуудай делегациин албанай хэрэгээр Перуда ерэhэн тушаа тунхаглагдаhан хамтын мэдүүлгэ дотор иигэжэ тэмдэглэгдэнэ: арад олониитые нэгэдхэн жагсааха, Холбоото Штадуудай баалалтаар буу зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэрхэ ябуулга буруушааhан тэмсэлдэ, Вашингтоной хорото балмад политикаhаа уламжалан, уласхоорондын байдалай улам муудажа байhые зайсуулха тэмсэлдэ улад зониие элсүүлхэ хэрэгтэ оролдолго хүсэлэлгэнүүдээ зорюулха гэжэ шиидэнхэй байhанаа хоёр парти элирхэйлнэ.

Пролетарска интернационализмын гол ёhые үндэhэ болгон, хани холбоогоо батадхан хүгжөөхөөр, дэлхэйн коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй нэгэдэл хамгаалхаар бэлэн байhан тухайдаа Компартинууд мэдүүлнэ.

Никарагуада бэелүүлэгдэжэ байгаа шэнэдхэлгэнүүдые дэмжэхыень КПА болон ПКП уласхоорондын коммунис, хүдэлмэришэнэй хүдэлөөе уряалба. Сүлөөтэ байдал ба демократиин түлөө тэмсэжэ байгаа Сальвадорой арадтай hанал нэгэтэй байhанаа эдэнэр элирхэйлээ.

Кубатай hанал нэгэтэй байhаниинь документ дотор элирхэйлэгдэнэ. Хархис засагуудай дарлалта доро байhан Чилиин, Парагвайн ба бусад оронуудай патриодуудай тэмсэлые дэмжэдэг, дэмжэхэ тухайдань мүн лэ соносхогдоно.

ХААНА, ЮУН БОЛОНОБ?

РЕВОЛЮЦИИН ОЙ ТЭМДЭГЛЭГДЭЭ

ХАНОЙ. Вьетнам арадта сүлөөтэ, бэеэ дааhан байдал олгоhон, ороной олон зуун жэлэй түүхэдэхи шэнэ үе сагай — социализмын үе сагай эхи табиhан августын революциин 36 жэлэй ой социалис Вьетнамда үргэнөөр тэмдэглэгдэбэ. Энэ ойдо зорюулагдаhан баярай суглаанууд, митингнүүд республикын городууд ба hууриин тосхонуудта болоо.

Арадай зол жаргалай түлөө, ороной сүлөөтэ, бэеэ дааhан байдалай түлөө тэмсэн унагшадай дурасхаалые хүндэлэн ёhолхын тула, 1945 оной августын баатар габьяата хэрэгүүдтэй холбоотой, Вьетнамай ниислэл хотын түүхэтэ газарнуудта олон мянган зон ерээ.

НАЦИОНАЛЬНА КОМИТЕТ ЭМХИДХЭГДЭЭ

АММАН. Америкын Холбоото Штадуудта эсэргүүсэхэ национальна саг үргэлжын комитет Иорданида эмхидхэгдээ.

Энэ комитет Иорданида американ эд товарнуудые асаралгатай тэмсэхэ кампани ябуулха болоно. Араб газар дайдые Израилиин эзэмдэлгэ буруушаадаг. Тель-Авивай ээрхэг түримхэй хараа бодол дэмжэгшэ Холбоото Штадуудай политикые буруушаадаг Иорданиин олониитын ба профсоюзна ажал ябуулагшад ороно.

ВКТ ЭРИД БУРУУШААНА

ПАРИЖ. Франциин ВКТ гэжэ эгээн томо профсоюзай конфедеральна бюро нейтронно зэбсэг олоор бүтээн гаргажа захалха гэhэн американ захиргаанай шиидхэбэриие эрид буруушаана. Энэ шиидхэбэринь Европын бүхы оронуудай ажалшадта эсэргүү шэглүүлэгдэнэ. Юундэб гэхэдэ, Европые ядерна дайнай гол гуламта болоно гэжэ тусхайлан тэмдэглэгдэнэ. Нейтронно бомбые буруушаадаг ябуулгаяа эдэбхитэйгээр үргэлжэлүүлхыень, дундуур зайда хэрэглэгдэхэ ядерна зэбсэгүүд тухай хөөрэлдөө эхилхэ тухай кампани эмхидхэхыень Франциин ажалшадые ВКТ-гэй конфедеральна бюро уряална.

(ТАСС).

МЕКСИКЫН КОМПАРТИИН ЦК-гай ПЛЕНУМ

МЕХИКЭ. Мексикын Коммунис партиин (МКП) ЦК-гай VII үргэн пленум эндэ болобо. МКП-гэй, Мексикын ажалшадай партиин, Революционно социалис партиин, Социалис нэгэдэлэй ба ябуулгын хүдэлөөнэй, Мексикын арадай партиин хүтэлбэрилэгшэд нэгэдэлгэ тухай болоhон хөөрэлдөөнүүдтэ хабаатай асуудал эндэ хаража, зүбшэhэн байна.

Мексикын зүүнэй тала баримталдаг табан партиин нэгэдэл ороной хүдэлмэришэнэй, демократическа хүдэлөөндэ түүхэтэ удха шанартай гэжэ пленумдэ хабаадагшад тэмдэглээ. Энээнтэй дашарамдуулан, зүүнэй тала баримталдаг бүхы хүсэнүүдые нэгэдхэн жагсааха шухала гэhэн hанамжануудые хүтэлбэри болгон, энэ дурадхалые зүбшэн хэлсэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадахыень МКП-гэй бүхы гэшүүдые пленум уряалба.

Дурсагдаhан асуудалаар Компартиин баримталха хараа бодол тодорхойлхын тула, байгша оной октябриин 15—16-да Мехикэдэ партиин национальна XX съезд зарлаха гэжэ МКП-гэй ЦК-гай пленум тогтоогоо. Тэрэшэлэн ерэхэ жэлэй июльдэ болохо президентын hунгалтада, энэ тушаал дааха кандидадые дэбжүүлгэдэ хабаадаха асуудал съезд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэ болоно.

Зүүнэй тала баримталдаг табан партиин нэгэдэл эдэнэй политическэ ажал ябуулгын бүри эдэбхитэй болоhон оршон байдалда бэелүүлэгдэхэ ёhотой гэжэ пленум тэмдэглээ.

ТОЛИ

Энэ хуудаһандамнай уншагты:

- „ФИБ" - уран зураашэ, зохёолшо.
- Манай айлшан-монгол поэт.
- *Байгаалида дуратайгаар.*
- Шог ёгто долгин.

УРАН ЗУРААША, ЗОХЁОЛШО

«ФИБ» гэжэ гурбан үзэгөөр гар табигдаһан зурагууд «Буряад үнэн» газетын хуудаһанда барлагдажа эхилһээр нилээд олон жэл болоһон байха. Уран хурсаар, шогтой, ёгтотойгоор зураһан зурагууд газетын үнинэй уншагшадта танил болонхой. «ФИБ» гэһэн нюуса нэрэтэй хэн гээшэб гэжэ асуугаа бол, Филипп Ильич Балдаев ааб даа гэжэ тэдэнэр тордиһогүйгөөр харюусахал.

Поэт Шираб Нимбуев уран зурааша Филипп Балдаев хоёрой оролдолгоор гарадаг болоһон «Сатирын булан», «Мархани аша Тархай» гэһэн сатирическэ гаршагуудые уншагшад хүлеэжэ ядадаг байгаа.

Буряадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша Ф. И. Балдаев уран зурагайнгаа ажалые эхилһээр үнинэй. Тэрэмнай тоһон, бусад шэрээр, мүн карандашаар, һүүрһөөр зурадаг уран зурааша болон график мэргэжэлтэй юм. Ф. И. Балдаев гушаад онуудта буряад уран зураашадай эмхине байгуулалсаһан намтартай. Юрэдөө, Буряадай АССР-эй Уран зураашадай холбооной түүхые арадай мартагдашагүй уран зураашад Цыренжап Сампилов, Роман Мэрдыгеев, Георгий Павлов, Александр Окладников, Евгения Неволина гэгшэд эхилһэн байгаа. Тэдэнэй дунда залуухан Филипп Балдаев байлсаһан гэжэ мүнөө омогорхонобди. Һүүлдэнь Александр Тимин, Тимофей Рудь, Мария Шестакова, Иван Аржиков болон бусад олон нүхэд тэдэнэй зэргэдэ жагсаа.

Ф. И. Балдаев олон жэлэй туршада тоһон шэрээр томо зурагуудые зурадаг байгаа. «Шоно Баатар» гэжэ эпическэ темэдэ томо зураг бүтээһэн юм. Тиихэдэ «Үглөөгүүр ой соо» гэһэн пейзаж, Тооро нютагта таряа ехээр боожо суурхаһан Танхаевай, Санагын мүнгэшэ дархан Долгор Логиновагай, уран зохёолшо, багша, Социалис Ажалай Герой Цокто Номтоевой, уран зохёолшо Д. Батожабайн болон бусад хүнүүдэй портредүүд республикын олониитэдэ мэдээжэ юм.

Тиихэдэ графическа хэдэн олон зураглалнуудые уран зурааша бүтээһэн байха. Филипп Ильичэй зохёохы хүдэлмэридэ тэдэнь мүн лэ ялас гэмээр харагдадаг, онсо ехэ һуури эзэлдэг байха.

Филипп Балдаевай ажал ябуулга анхан сагһаа хойшо олон һалбаритай байһан юм. Оһо мүрэнэй эрьедэ түбхинэһэн түрэл Енгүүд нютагтаа байхадаа, залуухан Филипп уран һайханай хүдэлмэри эмхидхэдэг байһан юм. Харин Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу Ехэ дайнай жэлнүүдтэ Түнхэнэй МТС-эй полит-таһагта хүдэлөө.

Хаанашье, ямаршье ажал хэжэ ябахадань, уран зураг хадаа Балдаевай амин наһанай гол хэрэг байдаг һэн. Түнхэндэ хүдэлжэ байхадаа, зурагай материалгүйдэхэдөө, иигэжэ шоглон хэлэһэн юм:

— Заримдаа гарайнгаа зохолходо, сагаан бүд хубсаһаяаш хэрэглэн зураг зуражархиха дуранши хүрэхэ...

Ябашье тэндэ байхадаа холст бүд оложо, Ф. И. Балдаев «Жамбал Тулаевай зуһалангай гэр» гэһэн һонин зураг бүтээһэн юм. Советскэ Союзай Герой, суута снайпер Ж. Тулаев: «Зуһалан гэрни үмхиржэ дууһаха, харин зурагынь үлэхэл», —гэжэ хэлэгшэ һэн.

Тэндэл байхадаа, геройн нютаг Таһархайн голой байгаалине зураглаһан «Убэлэй һүни» гэжэ угаа һайхан пейзаж тэрэ зураа.

Арадай уран зурааша Ц. Сампиловай нэрэмжэтэ уран зурагай музей хадаа манай республикын омогорхол болонхой. Ф. И. Балдаев олон жэлэй туршада тэрэ музейе толгойлжо, хэрэгтэй материал суглуулгада горитойхон хубитаяа оруулһан юм.

Арадай аман зохёол, арадай уран бүтээл хадаа Ф. И. Балдаевай зохёохы ажал ябуулгада горитойхон үүргэтэй байгаа. Олон жэлэй туршада уран зурааша арад зоной дунда ябажа, ажаһуудалай элдэб һонин хэрэгсэлнүүдые суглуулан, угалзануудые, хубсаһа хунарай, тоног зэбсэгүүдэй гоёолтонуудые зуража абан, тэдэниие тон наринаар шэнжэлһэн габьяатай. Энэ ажалаа бүтээхэдээ уран зурааша Буряадай АССР-эй хүдөө нютагуудаар, Усть-Ордын, Агын округуудаар һайса ябаа. Зурагуудынь тусхай альбом боложо хэблэгдэнхэй.

Мүнөө наһатай болобошье һаа, зохёохы ажалай эрмэлзэл сэжэ сооонь бурьялһан зандаа. Зураг зурахынгаа хажуугаар, хурса гуурһаа гартаа бараад, хүүгэдтэ зорюулан, угаа һонин онтохонуудые зохёожо, хэдэн ном хойно хойноһоонь хэблүүлээ.

«Эжэл гурбан», «БАМ-ай баабгай» гэһэн шүлэгүүдынь, «Холтосон, Уляасан» гэһэн сатирическэ повесть үхибүүдтэ һонирхолтой, уран хурса хэлээр бэшээтэй. Илангаяа «Төөрсэгэн хүбүүн» гэжэ арадай онтохые һонёор найруулһан байна.

Һаяхан Дээдэ-Онгостойн клуб соо хүн зон олоороо сугларжа, габьяата уран зураашатай уулзаа һэн. Клубые даагша В. Белолипецкая, шубуунай фабрикын экономистка Д. Эрдынеева, һаалишан хүбүүн В. Жербаев, уран зурагай училищиин һурагша М. Дармаев, ЛВРЗ-гэй токарь А. Якимов гэгшэд уулзалга дээрэ үгэ хэлэжэ, Ф. И. Балдаевай онтохонуудые, ёгтото шүлэгүүдые уран һайханаар уншаа. Уран зураашын арадай уран зохёолой аялгаар зурагдаһан угалзанууд уулзалга дээрэ харуулагдаа.

И. ТУГУТОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: үертэ абтаһан хура булган хоёр.
Ф. БАЛДАЕВАЙ шог зураг.

АХА ДҮҮ ОРОНОЙ ЗОХЁОЛШОД

МАНАЙ ХАНИ— Дэндэвийн ПҮРЭВДОРЖ

Манай буряад уран зохёолшодой һайн нүхэр, Монгол ороной мэдээжэ поэт Дэндэвийн Пүрэвдоржодо МНР-эй засаг түрын тогтоолоор 1981 оной Гүрэнэй шан олгогдобо гэһэн баяртай мэдээсэл һаяхан Улаан-Баатарһаа ерэбэ.

Нүхэр Д. Пүрэвдорж 1933 ондо Үбэр-Хангайн аймагай Бүрд сомоной нютагта малшан айлай булэдэ түрэһэн юм. Москвагай Максим Горькиин нэрэмжэтэ Литературна институт дүүргэжэ гараа. Гушаад жэлэй урда тэз уран бүтээлэйнгээ ажалые эхилээд, арба гаран ном хэблүүлэн гаргаа. Тэрэнэй бэшэһэн шүлэг, поэмэнүүд ород, англи, хинди, болгар, чех, япон, корей, буряад болон бусад хэлэнүүд дээрэ оршуулагдажа, олон түмэн уншагшадай һонирхолые татанхай.

Нүхэр Д. Пүрэвдоржын бэшэһэн гурбан багахан поэмэ— «Хара саһан» (монгол-совет хани барисаан тухай), «Хүхэ даалин тэрлиг» (Халхын-Голдохи байлдаанда оролсоһон монгол сэрэгшэ тухай) засаг түрынгөө болон ниитэ олоной зүгһөө эды шэнээн үндэр дээдын сэгнэлтэдэ хүртэбэ ха юм.

Мүнөө бидэнэр «Хара саһан» гэжэ поэмэһээнь хэһэгүүдые уншагшадайнгаа анхаралда дурадханабди. Поэт Чимит-Рэгзэн Намжилов буряадшалаа.

Д. ПҮРЭВДОРЖ.

ХАРА САҺАН

(ПОЭМЭҺЭЭ ХЭҺЭГ)

I.

Гушуулаа бидэ гушан эжытэй,
Гушуулаа бидэ гушан абатай,
Гушуулаа бидэ гушан нэрэтэй,
Гушуулаа бидэ гушан гэртэй—
Гушуулаа бидэ дүшэн нэгэн ондо
Гушуулаа гүлмэр найман наһандаа
Һуралсалай сүүмхые хоёрдуугаар дайнтай
Һургуули руугаа хамта үргэлөө һэмди.
Тэрэ сагта манай нютагаар
Тэнгэри сэлмэг, наратай байбашье,
Амитанай шарайе һүниин үүлэндэл
Аласай дайнай һүүдэр дараһан юм.
Гушуулаа бидэ иимэл үедэ
Гушан шубуудал адли эжэлшэжэ,
Ажамидаралаараа энэ зохёолой
Анханай мүрые бэшээ агша һэмди.
Үглөөнэй наран тээшэ нэгэ сонхотой,
Үдэрэй наран тээшэ хоёр сонхотой,
Гурбан шагаабаряар манай классай
Гушан дэбтэртэ наран тудадаг һэн.
Эхэ оромнай тэрээгээр харагдажа,
Энэ дэлхэй тэрээгээр обёорогдожо.
Гурбан сонхомнай манайнгаа класста
Гурбан гайхамшагта толи байһан юм.
Гэр уруумнай нэбтэрэн ороһон
Гэрэлтэ наранай һайхан туяа дор
Эрдэниин долоон үзэг холбожо,
«Эхэ орон» гэжэ бэшээ агша һэмди.

II.

Эндэ Монголой гушан хүүгэдэй
Энхэ наранай һайхан туяада
Эрдэниин долоон үзэг холбожо,
«Эхэ орон» гэжэ бэшэжэ байхада,
Улаан Арми газар дээгүүр,
Улаан Арми сэнхир тэнгэреэр,
Улаан Арми уһан доогуур,
Улаан Арми шуһан соогуур —
Хорбоо юртэмсын хуби заяае
Хоёр миллиард хүн арадтайнь,
Хойто үетэйнь, ерээдүйтэйнь
Хоёрдохи дайнда хамгаалжа ороһон юм.
Бодоод үзэбэл, дайнай талмайда
Бороогой дуһал газарта хүрэнгүй.
Шэгэдхэһэн жадын үзүүртэ бутаржа,
Шинелиин хормойдо хатажа байһан юм.
Ургамал модон дайнай газарта
Ула дороһоо үндыжэ шадаагүй һэн.
Хабарай сэсэг нюдэн дээр хатажа,
Халуун зунаар шубууд бусаа һэн.
Баруун Европые хүл дороо гэшхэжэ,
Бараг һүрхэйтэнгеэр бэеэ тоолоһон
Гурбадахи рейхэй сэрэгшүүдэй
Гуталайнь ула улаан байһан юм.
Хара үнгэтэй фашистын арми
Хара үхэлөөр тугуудаа тахижа,
Даритай һомоор хүнэй амн һүнөөн,
Дайсан тиихэдэ дабшажа ябаһан юм.
Хамаг дайдые хайлатар шатааһан
Халуун түмэрэй үер дунда,
Гуламта бүхэниие үхэл дайраһан
Гашуудалта зэбүүн тэрэ һүни
Эсэргүүсэн унаһан ород сэрэгшэ
Эрэлхэг Брестын хэрэмэй ханада:
«Эхэ оронойнгоо түлөө» гэжэ
Эсэсэйнгээ шуһаар бэшээ бэлэй.

III.

Эсэргүүсэн унаһан ород сэрэгшын
Эрэлхэг Брестын хэрэмэй ханада:
«Эхэ оронойнгоо түлөө» гэжэ
Эсэсэйнгээ шуһаар бэшэжэ байхада,
Класснай буушье үгы һаа,
Хамта нэгэн фронт боложо,
Гушан хонгор зүрхэндөө бидэ
Гуниг гашуудал абажа ябаалди.
Хорото дайн харагдахагүй мүртөө
Харандааш, гуурһа гарһаамнай буляажа,
Шэл лагбантай бэхыемнай хуурайлжа,
Шэрээ дээрэһээ дэбтэрыемнай хуряагаа.
Дайн баһа дайралдахагүй мүртөө
Даабуу дэгэлэй гадарые хуулажа,
Улаан дүнсэ, ногооншье сайн
Уута һабые эрьюулжэ гүбеэ.
Хорбоо дэлхэйн үнгэ харлажа,
Хоол унданайнгаа хомор болоһон
Хүндэ гашуудалта тэрэ сагта
Хүнэй сэдьхэл лэ сагаан байһан юм.
Дэрээ мартаһан гушан эжынэрнай
Дэнгэй гэрэлдэ нойроо һэргээжэ,
Үлгын арһаар бэлэгэй бээлэй
Үндыхэ забгүй оёжо һууһан юм.
Адуугаа хуряаһан гушан абанарнай
Агтынгаа һайнние шэлэжэ абаад,
Хани нүхэдтөө илалта юрөөн,
Хадагаа дэлгэн барижа байһан юм.
Монгол хүнэй сэдьхэл һанаан
Морндтоёо хамта фронт зорижо,
Улаан Армиин тулалдаа хэһэн
Уган нютаг руу хүрэжэ байһан юм.
Арюун классаймнай гурбан сонхо
Арбан хоёр нюдэтэй байһан юм.
Арбан хоёр шэл шагаабаряар
Алтан наран туладаг байһан юм.
Наймыень тиигээд дайн хахалжа,
Няамал саарһа оролдонь хадаһан юм.
Дүшэн гурбан оной намарые
Дүрбэхэн шагаабаряар бидэ үзэлэйбди.
Тэрэ дүрбэн шагаабаряар тудаһан
Тэнгэриин наранай туяа доро
Бишыхан үхибүүд гушан дэбтэртээ
«Бидэ илахабди» гэжэ бэшээ һэмди.

ХҮН БА байгаали

ХҮМҮҮЖҮҮЛГЭҺЭЭ ЭХИТЭЙ ХЭРЭГ

1948 ондо Францида, тодорхойлбол, Парижда дүтэхэнэ, Фонтебло хотодо байгаалине ба байгаалиин баялигуудые хамгаалгын уласхоорондын холбоон байгуулагдаһан түүхэтэй. Тэрэ гэһэнһээ хойшо оршон тойронхи агаар, уһанай арюун байхын, ургамал ногооной, ан амитадай олошорхын түлөө асуудалда бүхы дэлхэйн эрдэмтэд, натуралистнууд, мүн ниитэ хүн зон һанаа сэдьхэлээ табижа эхилһэн юм. Эгээл тиихэдэ дүтын сагта байгаалине ашаглалгын ба холын хараата зорилготойгоор ан амитадые, ургамал ногоое хамгаалгын асуудалнууд адли тэгшэ бодомжотойгоор шиидхэгдэхэ ёһотой гэжэ элирээ һэн.

В. И. Ленинэй батлаһан түрүүшын декредүүдһээ эхилээд, байгаали хамгаалгын асуудал гүрэн түрымнай саг үргэлжын анхаралда байгаа. Ороной саашанхи хүгжэлтые хараалһан гол шэглэлнүүд соо энэмнай амяараа хэһэг болгогдон оруулагданхай. Тиимэһээл оршон тойроной һайн һайханиие анханайнь түхэл янзаар үлөөхэ гэһэн зорилго гүрэнэй политикын хэмжээндэ хүргэгдэнхэй гэбэл, алдуу болохогүй.

Хүн зон ба байгаали хоёрой хоорондохи харилсаа зүбөөр байгуулха гээшэ нэн түрүүн ургажа ябаа үетэниие байгаалида дуратайгаар хүмүүжүүлгэһээ эхитэй. 1977 ондо Тбилиси хотодо оршон тойронхи байгаали тушаа асуудалаар правительстванууд хоорондын конференци болоо һэн. Эндэ гүрэн түрымнай толгойлогшо Л. И. Брежнев амаршалгын үгэ хэлэхэдээ, байгаалида анхарал ехэтэйгээр, гамтайгаар хандахаар хүн зониие һургалга хадаа арадай гэгээрэлэй кадрнуудые бэлдэлгын таһаршагүй хубинь болохо ёһотой гэжэ зааһан байна. Энэ заабариһаа уламжалан, СССР-эй Наукануудай академиин дэргэдэхи Эрдэм шэнжэлэлгын тусхай шэглэлтэй институдай түлөөлэгшэд 1979 онһоо эхилээд байгаали тухай эрдэм мэдэсэ дэлгэрүүлхээр Бүхэсоюзна конференцинүүдые үнгэргэдэг болохо гэһэн шиидхэбэри гаргаа бэлэй. 1980 оной һүүл багаар Таллин хотодо үнгэргэгдэһэн конференциин дүнгүүдээр илангаяа һайшаагдамаар һанамжа, дурадхалнууд абтажа, СССР-эй Гэгээрэлэй министерство эдэниинь бүхыдэнь батлаһан байна. Конференцидэ хабаадагшад булта нэгэн һанамжаяа элирхэйлээ. Эдир үетэниие дүрбэн тэгшээр хүмүүжүүлхэ, оршон тойронхи байгаалидаа хайхарамжатайгаар хандажа һургаха гээшэ общестывымнай гол зорилго гэһэн тобшолол хэгдээ һэн.

Эдэ бүхы шиидхэбэринүүдые бэелүүлхээр хүдэлмэри мүнөө һургуули бүхэндэ, залуушуулай хүдэлдэг коллектив бүхэндэ ябуулагдана. Мүнөө республикымнай бүхы дээдэ, тусхай дунда ба дунда һургуулинуудта байгаали хамгаалгын асуудалаар факультативууд байгуулагданхай. Гэбэшье саг үргэлжэ эмхидхэгдэдэг олон тоото хэмжээ ябуулганууд һанаһанда хүрэнэгүй. Жэшээлхэдэ, заншалта болоһон шубуудай үдэрэй удаа үхибүүд бүхэн дали жэгүүртэниие харууһалха, бөөмэйлхэ, хөөршөөхэ тухамдаа хүрөө гэжэ хэлээ һаа, үлүү ааб даа. Юуб гэхэдэ, хүмүүжүүлэгшэд, багшанар иимэ хэмжээ ябуулгын бодото удха шанарые ойлгодоггүй, эгээл тиимэһээ һайн бэлэдхэл хэдэггүй юм. Уламжалан хүүгэдэй зүрхэ сэдьхэлые дайрахаар, тэдэниие уяруулхаар үзэгдэл болоногүй. Миил юрын хөөрэлдөөн гэхэ гү, али «хамгаалха ёһотойбди» гэһэн баталамжые юрэ дабтаһан лэ хэрэг болоно гээшэ.

Гэхэһээ гадуур, байгаали хамгаалгые, баялигыень зүбөөр ашаглалгые хинан шалгадаг эмхи зургаанууд өөһэдынгөө хүдэлмэридэ залуушуулые ёһотоор хабаадуулнагүй. Бодоод үзэхэдэ, энээниие эмхидхэжэ шадаа һаа, нэн түрүүн өөһэдтэньшье, хоёрдохёор, залуушуулдашье тон лэ хэрэгтэй байгаа бшуу. Һүүлэй һүүлдэ обществодо ашатай туһатай үүсхэл боложо үгэхэнь ойлгосотой ха юм. Энэ талаар һайшаалта жэшээ дурдабал, Буряадай багшанарай институдай байгаали хамгаалха талаар студенческэ дружина ульһа залиһаа, оролдосоёо гаршална. Илангаяа браконьернүүдые балыыса барилсахада эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг гэжэ тэмдэглэлтэй. Агнуурини инспекциин түлөөлэгшэдтэй нягта холбоо барисаан байгуулагдаа. Республикын Ой модоной ажахын министерствын оролдолгын ашаар һургуулинуудан дэргэдэхи лесничествэнүүд хүдэлмэриингөө онол аргые оложо, баян дүршэлтэй боложо байнхай. Гэбэшье олохон һургуулинуудта бии байгаа арга боломжонууд гүйсэд хэрэглэгдэнэгүй, зарим һургуулинуудта иимэ лесничествэнүүд үшөөл эмхидхэгдээгүй байһаар.

Пионерскэ лагерьнуудта, аяншалгын клубуудта ба эдиршүүлэй амардаг бусадшье газарнуудта байгаали хамгаалха талаар хэмжээ ябуулганууд үнгэргэгдэнэ. Зунай элдин һайхан сагай үедэ, ургамал ногооной, ан амитадай амидаралые адагламаар, шэнжэлэн үзэмөөр аятай таатай хаһые зүбөөр хэрэглэхын тула бүри эртүүр бэлэдхэл ябуулагдадаг. Пионернүүдэй олонхи лагерьнуудта үхибүүдэй эрдэм мэдэсые гүнзэгырүүлхээр хэшээлнүүд үнгэргэгдэдэг, ой модон соогуур, тала нугаар экскурси, аяншалганууд эмхидхэгдэдэг. Иимэ хүдэлмэриин дүй дүршэл согсологдожо, хүмүүжүүлэгшэдэй, вожатанарай дунда зүбшэн хэлсэгдэхэ ёһотой. Хүн бүхэнэй ажаглалтануудаа, һанамжануудаа бусадтай хубаалдаа һаань, олониитэдэ ашатай туһатай байха бшуу.

В. ТУГАРИН,
байгаалиие хамгаалгын бүлгэмэй республиканска соведэй инструктор.

СЭСЭРЛИГ СОО СЭНГҮҮ

Бэшүүр тосхондо Тюрюхановай нэрэмжэтэ үйлсэ бии юм. Теэд энэмнай хэн гээшэб гэбэл, дотоодын хэрэгүүдэй таһагай хүдэлмэрилэгшэ байһанаа, албата үүргэяа дүүргэжэ байтараа наһанһаа нүгшэһэн Николай Анфиногенович Тюрюханов бэлэй. Энэ хүнэй дурасхаалда нютагаархиниинь нэгэ гудамжаяа иигэжэ нэрлэһэн түүхэтэй.

Тюрюхановай нэрэмжэтэ үйлсэдэ оршодог хүүгэдэй саадаар һаяхан һонирхобоб. Тэрэ «Огонёк» гэжэ зохидхон нэрэтэй. Юрэдөө, энэ саадай оршон байдалые, үхибүүдэй һамааран наадаха, һонирхон анхарха зүйлнүүдые харахадаа, ехэтэ урмашан, газетэдэ бэшэхэ дурам хүрэбэл. Саадай хашаа соо сэбэр, хэрэгтэй газартань һарабша татаатай, һолжорхо, халтирхашье газар бии, дүүжэн, корабль, абирхын тула хэмэл жираф болон бусад һонин юумэнүүд бии. Үхибүүдые харахадаш, һамаарха юумэеэ оложо ядаһан хүн үгы — хуу баран сүлөөгүй янзатай.

Эдэниие хаража бахархаң байһаар, өөрынгөө бага балшар наһые һанажа, уяран байгаа һэм. Теэд үхибүүд— манай ерээдүй, «жаргалтайгаар ехэ болыт даа» гэһэн гансал хүсэл хэлэхэ дурамни хүрөө бэлэй.

Саашань хөөрэхэ болоо һаа, тус саадай хүдэлмэрилэгшэд оршон тойроноо ногоорУулхын тула ехэ хүдэлмэри хээ һэн. Саадай талмай дээрэ, мүн газаагуурньшье хушан, уляаһан модод һуулгагдаа, һөөг бургааһад, сэсэгүүд олоор таригдаа.

Саадые даагша нүхэр В. П. Унагаева хабар эртэ ногооруулга тухай һанаагаа зобожо, районой ОВД-эйн начальнигта хандаа һэн. Тиихэдэнь тэрэ үхибүүдэй түлөө бүхы юумэ хэхээр бэлэн байһанаа мэдүүлэн, туһаламжа үзүүлээ бэлэй. Тиигэжэ тэдэнэрэй хүсөөр үшөө 30 эшэ набшаһата модон, һөөг бургааһан һуулгагдаһан байна. Иигэжэ Н. Тюрюхановай нэрэмжэтэ үйлсэдэ шэнэхэн модод ногоорон, саадай үхибүүдэй агаарые арюудхан сэбэрлэнэ.

«Огонёгой» талмай дээрэ, газаагуурнь тойроод, дүн хамта 361 эшэ элдэб модод таригданхай. Харин доогуурнь, ногоон хибэс дэлгээтэй шэнги, тойроод сэсэгүүд урганхай. Харахада, аргагүй һайхан даа. «Огонёк» гэжэ саадта байдаг үхибүүд сэсэрлиг соо байһандал адли байна.

Саадай хүдэлмэрилэгшэд үхибүүдээ таримал бүхэндэ, сэсэг бүхэндэ гамтайгаар хандажа, харууһалжа һургана. Зааханһаа хойшо иимээр хүмүүжүүлэгдэһэн үхибүүдэй саашадаа байгаалиин үнэн нүхэд байхань элитэ.

М. АШИРОВА.
Бэшүүрэй район.

ШОГ

ДОНДОГ ПАРХАЕВ

Һамганайнгаа яаралтай хэрэгээр түрхэмдөө ошоходо, хоёр үхибүүдтээ үлөөд, Дондог нилээд тухашаржа байгаа. Тэрэ хүдэлмэриһөө ерэлгэндээ магазинуудаар ябаад, яслиин үүдэндэ ерэбэ. Тэндэнь нэгэдэхи класста һурадаг хүбүүниинь ерэнхэй, эсэгээ хүлеэжэ байба.

Заахан басагаяа яслиһаа абажа, гурба болоод, Пархаевтан гэртээ ошожо ябана. Дондог Пархаев элдэб эдихэ юумэ, забһартань нэгэ шэл архи гударһан сүүмхэеэ өөрөө баринхай, хүбүүниинь шагтайтараа заахан дүүгээ үргэнхэй алхалалдана.

Хахад харгыгаа ябаншьегүй, хүбүүниинь:

—Аба, Даримые даажа яданаб. Та Даримые өөрөө үргөөд ябагты, заа гү? Би тэрэ сүүмхыетнай бараад ябаһууб, —гэжэ гуйба.

—Асфальт дээрэ алдажархихаш!—гэжэ хүбүүгээ бадараад, Дондог Пархаев сүүмхынгээ барюул шангаар бажуугаад, гэр тээшээ яаруугаар алхалба...

Ш-С. БАДЛУЕВ.

ЧЕХИИН ДАРДАМ ХАРГЫГААР

Августын 1-дэ «Москва—Прага» шэглэлэй «ТУ-154» самолёдто һуужа, 2 час 30 минута саг соо ниидээд лэ, 36 хүн—Буряадай АССР-эй пропагандистнууд Чехословакиин нийслэл хотодо буушоод байгаабди. Прага хотодо бууxадамнай, урихан сэбэр шарайтай залуухан газаршан, чех басаган—Иренка угтажа абаад, автобусто абаашаба. Автобусто һууxадамнай, сэнхир хүхэ нюдэтэй Иозиф гэжэ жолоошон урихханаар мийэрэн угтаа һэн.

12 үдэр соо эдэ хоёр нүхэдтэй эжэлшэн, Чехиин үзэсхэлэнтэ гоё нютагуудые үзэжэ, түүхэтэ газарнуудые харан аяншалаабди. Чешские Будеёвицы, Писяк, Пльзень, Клатовы, Карловы Вары, Прага хотонуудаар ябаабди. Заводой хүдэлмэришэдтэй, хүдөөгэй ажалшадтай уулзагдаа.

Һүүлшын үдэрнүүдые Прага хотодо үнгэргөөбди. Совет сэрэгшэдэй аха дүүгэй хүртэ ошожо һүгэдэн, таримал сэсэгүүдые табяабди. Мүн Прагада Ленин багшын хүшөөдэ сэсэг табиһан набди.

А. ЦЫДЕНОВА,
Яруунын районой Үльдэргэ һургуулиин пропагандист.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Фермэнүүдтэ — элбэг тэжээл» —түрүү бэшэг. «Тэжээлэй конвейер сагай уларилһаа дулдыдангүй хүдэлхэ ёһотой» — мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. «Республикын ажалай эршэ»— мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указууд.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Мал ажал — онсо шухала һалбари» — мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указууд. Түрэл орон доторнай. Редакцида ерэһэн бэшэгэй мүрөөр. Мэргэжэлтын зүбшэл.

Гурбадахи хуудаһанда. Коми АССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ой. «Жаргалта байдалтай хизаар»—ТАСС-ай материал. Социалис оронуудта. Уласхоорондын темээр статьянууд. Хилын саанаһаа абтаһан мэдээсэлнүүдэй суглуулбари.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Субботын үдэрэй заншалта хуудаһанай материалнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — «Место встречи изменить нельзя» (5-дахи сери).

Улаан-Үдэ. 11.25 — «Комсомолой эдэбхитэдэй һургуули». 11.55 — Шэнэ һонин (буряадаар). 12.10 — Хүдөөгэй ажалшадта зорюулагдаһан хүгжэмтэ дамжуулга.

Орбита. 12.55 — «Спортлотогой» 34-дэхи тираж. 13.05 — «Һолонго». Арадай оюун бэлигэй уласхоорондын 4-дэхи фестиваль. Ирак. 13.30 — «Илагшад». «Фронтын ханинарай клуб». 15.00 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 15.15 — Үхибүүдтэ — фильм. «Деревенские каникулы». 15.45 — «Ан амитадай аймаг». 16.45 — «Архитектура-81». Москвагай архитектурна ансамбльнууд. 17.15 — СССР-эй Гүрэнэй академическэ Ехэ театрай дуушад болон ЦТ ба РВ-эй электро-хүгжэмэй ансамблиин хабаадалгатай уянгатай дуунуудай концерт. 17.45 — Политическэ шэнжэлэгшэ Ю. А. Летуновой хөөрөөн. 18.15 — Румыниин фашис дарлалтаһаа сүлөөлэгдэһэн үдэр — Румыниин арадай национальна һайндэртэ. 19.45 — «Марица» — мультфильм. 19.55 — «Правда» газетын политическэ шэнжэлэгшэ Ю. Жуковай уласхоорондын байдал тухай хөөрөөн. 20.40 — Социалис Ажалай Герой, СССР-эй арадай артист А. ...виковтой «Прожектор» ... соёлой ордон соо болохо концерт-уулзалга. 22.00 — «Время». 22.35 — Волейбол уласхоорондын мүрысөөн. Эрэшүүл. СССР—ЧССР. 23.15 — «Приглашение к ...цу» — фильм-зүжэг. 00.1... Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Орбита. 11.25 — «Т... түрэлхидтэ». 11.55 — «... кентын аялганууд» — ... концерт. 12.25 — «Совед... ба ажабайдал».

Улаан-Үдэ. 12.55 — «О... классники» — уран һай... фильм. 14.15 — Бари... фильмүүд.

Орбита. 15.15 — Дам... гын программа. 15.20 — ... ногоор аяншалагшадай ... 16.20 — «Альфред» — ... һайханай богони фильм. 16... — «Хүгжэмтэ киоск». 17.... Регби: уласхоорондын ... рысөөн. СССР — Югосл... 18.05 — М. Гараева. «Хо...ка» — фильм-зүжэг. 20... «Элүүр энхэ байлга». 21... «Амгалан нойрсогты, ... шуул!» «Лукошко с ...цами». 21.15 — Тамарал... уласхоорондын мүрыс... СССР—США. 22.00 — ...мя». 22.35 — «Театр» — ... һайханай фильм.

Редактор Р. Б. ГАРМА...

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76 отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, информации—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро—2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-02450. Заказ № 193. Индекс 5901